

Cena 1'50 din

Edinost

In vendar se zdi, da svet okorno ali lahko napreduje in da bo napredoval.

H. G. Wells,

Uredništvo in uprava: Maribor, Kopališka ul. 6 - Tel. 25-67 - Izhaja vsak četrtek. Velja letno 36 din, polletno 18 din, četrletno 9 din, za inozemstvo letno 50 din. Rokopisi se ne vračajo - Pošt. č. št. 11.787 Mariborske tiskarne d. d. Maribor. Oglasi po ceniku.

Na ogled brezplačno!
Obdržite!

Zdaj pošiljamo na ogled nadaljnjim novim naslovnikom po pet zaporednih števil (št. 33/19. VIII.—37/14. IX.), št. 35. od 31. avg. s položnico. Teh številke ni treba vračati. Nadaljnje številke bomo pošiljali tistim, ki bodo do tlej tednik naročili — zadostuje dopisnica — ali nakazali vsaj del, to je najmanj za 3 mesece din 9' — naročnine. Ne zavrzite nobene položnice! »Edinost« naj gre iz rok v roke med prijatelje! Cenj. zaupnike prosimo za sodelovanje!

Uprava »EDINOST«
Maribor, Kopališka ulica

Ali je rusko-nemška pogodba res nerešljiva uganka?

Po tem, ko se je prvo veliko presenečenje radi sklenitve nemško-ruske nenapadne pogodbe nekoliko poleglo, je prav, da se nekoliko bolj od blizu pobavimo z razlogi, ki so utegnili pripraviti oba nasprotnika, da sta se tako nenadoma in vsaj za najširše kroge nepričakovano zblížala.

Gotovo je, da to niso bili nobeni ideološki razlogi, čeprav del evropskega tiska danes vedno bolj poudarja neko »notranje sorodstvo« obeh sistemov. V nekaterih listih se je celo že bralo, da fašizem prav za prav ni nič drugega kakor neke vrste narobe obrnjen boljševizem — ista suknja, ki se nosi s kožuhom navzven. Vse to so kljub nekaterim navidezno podobnostim vendarle bolj duhovičenja novinarjev, ki morajo svojim čitateljem razložiti nekaj, česar sami ne razumejo prav.

STALIŠČE NEMČIJE

Kot razlog za zblížanje dveh tako nasprotnih taborov preostane samo še eno: skupna nevarnost, ali vsaj skupni sovražnik. Najlaže je razumeti stališče Nemčije. Narodni socializem je ob prihodu na oblast sicer stalno poudarjal, da predstavlja nova Nemčija velik jezik proti boljševizmu, toda po razbitju Češko-Slovaške je dobila Nemčija v angleškem in francoskem javnem mnenju tako odločnega sovražnika, da je bila vsaka pomiritev po monakovskem zgledu zelo dvomljiva. Dvomljiva, ne toliko radi angleške ali francoske vlade, ki sta bili do zadnjega pripravljene (morda sta še danes), da se z Nemčijo glede nove delitve sveta pomenita, ampak radi javnosti v teh deželah, ki bi utegnili izsiliti odstop vlad. Poleg tega je bilo videti, da bo prišlo med demokracijami in Sovjetsko Rusijo na pristisk širokih množic res do vojaškega sodelovanja. Vse to so bili momenti, ki so nagnili Nemčijo k temu usodnemu koraku, da je razdrila pakt proti kominterni in poslala samega stvaritelja tega pakta v Moskvo na pogajanja. Ker je imela Nemčija torej večji interes, da se z Rusijo pogodi, kakor demokracije, tudi ni

bila nepopustljiva ter je sprejela ruske pogoje brez oklevanja. Posebno važno za Nemčijo je tudi vprašanje sirovin, ki jih ima Rusija v izobilju in ki jih Nemčija potrebuje. Nemčija ne more, po tem, ko so ji odvzete kolonije, živeti v sovraštvu z edino državo, kjer so ji te sirovine na razpolago.

RUSKI RAZLOGI

Drugačen je položaj pri Rusiji. Na prvi pogled človek ne more najti takih nujnosti, ki bi Rusijo silile k zvezi z Nemčijo, Rusiji so bile odprte razne poti. Mogla se je po paktu zvezati z demokracijami proti Nemčiji ter se spustiti v vojno, v kateri bi bila morebiti koncem koncev osamljena sredi med Nemčijo in Japonijo, ali pa se je mogla na vsem desinterezirati in počakati, da si razne velesile med seboj uredijo, kar imajo, ter nastopiti ob koncu kot razsodnik.

ZAGRENJENOST IZ PRETEKLOSTI

Vse kaže, da se je odločila za to drugo možnost. Za njo so govorili važni zgodovinski pa tudi stvarni razlogi. Anglija je bila nasprotnica Rusije že, odkar si je bila Rusija odprla vrata v Evropo. Povsod, kjer koli je imela stara carska Rusija v Evropi kake interese, je vedno trčila ob nevidni zid angleške diplomacije oziroma angleškega denarja. Rusko-angleško sodelovanje med svetovno vojno je bilo prav za prav samo kratka epizoda. Posebno pa se je to nasprotstvo poglobilo, ko so se boljševiki polastili v Rusiji oblasti. Ze samo dejstvo, da je z njimi zavladala struja, ki je hotela privedi do dna izčrpano Rusijo do mira, je Angleže vznemirilo. Bili so takoj pripravljene, da podpro vsako gibanje, ki bi se obrnilo proti boljševikom, ker so upali, da bi tako gibanje pripravilo Ruse do nadaljevanja vojne. Poleg tega so pri tem sodelovali tudi ideološki razlogi, da »se uniči boljševiški tvor v Evropi«. V Angliji so se pojavili nešteti glasovi, ki so zahtevali pravo križarsko vojno proti Rusiji. Med njimi ni bil samo petrolejski kralj Deter-

ding, ki se je bal ruskega petroleja, ampak celo danes tako odločni zagovornik zveze z Rusijo kakor Churchill. Spomini izrednega pooblaščenca oziroma opazovalca Velike Britanije Brucea Lockhardta (»V vrtincu«) iz leta 1917. 1918 nam povedo dovolj o tedanji angleški avanturistični politiki, ki je z obljubami in denarjem ter celo z vojniki in orožjem podpirala bele generale. Boljševiki gotovo še niso pozabili, da so bili Angleži tisti, ki so pripomogli, da je bil sredi 1919 velik del Rusije že zaseden po uporniških in tujih četah. Ko so 1920 Poljaki napadli Rusijo in pomagali Wrangelu a so bili odbiti, so si ti s francosko pomočjo opomogli in zmagovito prodrli na rusko ozemlje (Wells, Svetovna zgodovina). Take stvari se težko pozabijo. Posebno težko, če kaže razvoj, da se nasprotniki od tedaj do danes niso mnogo izpremenili.

KDO GRE PO KOSTANJ

Brezkondna pogajanja med demokracijami in Rusijo so pokazala, da niti Angležem niti Francozom ni bilo do odkritega sodelovanja z Rusijo. Vprašanje indirektnega napada na Sovjetsko Rusijo je to dovolj jasno pokazalo. Angleži in Francozi so se izgovarjali, da ne morejo braniti ruskih zapadnih sosed, češ te sosede se same takim jamstvom upirajo. Da se tudi Gdansk danes upira angleškemu jamstvom, demokracije niso upoštevale. Kakor bi tudi ne upoštevale, če bi pred svetovno vojno ali danes odklonila taka jamstva Belgija, ker bi v tem primeru šlo za njihove lastne meje. Tudi nasvet, da bi šli ruski piloti pod poljskimi poveljniki v bodočo vojno, ni mogel vzbuditi med Rusi posebnega zaupanja. Poljsko dosledno odklanjanje vsake ruske vojaške pomoči pa je Ruse odvezalo vseh obveznosti napram Poljski, ki stalno poudarja, da lahko z Nemci v skrajnem primeru sama opravi. Sicer pa Poljaki nimajo v tem primeru Rusom prav ničesar očitati, v lanskem septemberski krizi so bili tudi oni v najtesnejših stikih z Nemčijo.

Širite

in čitajte

EDINOST!

Temelji južnoslovanskega sožitja tekom stoletij

ZGODNJA RAZCLENITEV.

Kljub raznim »znanstvenim« teorijam, ki bi si rade pridobile neke tuje simpatije, je danes nedvomno dokazano, da so se južno-slovanski narodi razčlenili iz enot južne slovanske veje šele po prihodu iz pradomovine na Balkan. To razčlenitev v manjše edinice so pospeševali razni momenti. Predvsem precej obsežno ozemlje, na katerem radi mnogih neprehodnih predelov ni mogla znikniti dovolj močna politična in kulturna sila, ki bi segala do obrobnihih ozemelj. Na drugi strani pa so nastale v sosesčini tega sprva enotnega naroda velike naprednejše države, pod katerih vpliv so že zgodaj prišli deli tega velikega ozemlja. Obsežnost naseljenega ozemlja pa je preprečevala tudi podreditve zgolj eni državi. Tako je bilo mogoče, da je prišel narod na obeh skrajnih koncih že zgodaj pod tujo nadvlado. Dočim so bili gospodarji nad najvzhodnejšimi Slovani (Bolgari) zgodaj poslovanjeni, je bilo to pri Nemcih radi prevelikega števila in višje družbene oblike ne le onemogočeno, ampak se je vršil razvoj celo v nasprotni smeri.

JEDRA DRŽAVNE MISLI.

V sredi med obema skrajnima odrastkoma, ki sta pričela, Bolgarija kot samo-

stojna država, Slovenija pa razdeljena med razne upravne dele nemške države, živeti, posebno, oddeljeno življenje, torej med Savo n Donavo ter Jadranskim morjem pa sta že prav zgodaj nastali dve glavni jedri, okoli katerih so se pričeli zbirati sosednji rodovi. Obe jedri, eno ob Jadranskem morju, drugo pa v planinah, sta se širili v nasprotnih smereh in sta šele prav pozno zadeli druga ob drugo. Dočim je jedro na Jadranskem morju, država Hrvatov rasla in propadala v boju z zapadnimi silami, predvsem z Benetkami, se je Srbija borila za svoj življenjski prostor z Bizancem, dokler nista obe druga za drugo prišli pod skupno turško oblast. Ne glede na to, da ta oblast ni bila povsod enako močna in da se je zavajevanje vršilo postopoma in je zajelo nekatere srbske pokrajine več sto let preje kakor hrvatske, je to skupno suženstvo prišlo mnogo prepozno, da bi še moglo izenačiti kulturne in predvsem politično-tradicionalne razlike, ki jih je začrtala pripadnost raznim kulturnim področjem: zapadno-rimskemu, oziroma katoliškemu ter vzhodno-bizantiškemu pravoslavnemu, kulturnemu, oziroma cerkvenemu krogu. Močan delež na srbsko-hrvatskem razčlenjevanju ima tudi hrvatsko-madžar-

ska državna zveza, ki pa kljub temu, da se je vedno bolj razvijala v hrvatsko podložnost ni ugasila hrvatske državne misli. Ta misel je tlela naprej, prav tako kakor srbska državna misel, dokler zunanji sovražniki niso vedno jasneje kazali, da je trajna neodvisnost balkanskih Slovanov možna le v skupnem boju in odporu. Ta zavest pa je nastopila kljub posameznim glasovom, ki jih lahko zaznavamo skozi vso zgodovino, silno pozno. Hrvatje in Srbi so imeli tedaj že sorazmerno visoko razvito samostojno kulturo z lastno literaturo in z vsemi oznakami samostojnih narodov.

AVSTRO-OGRSKA SOLA.

Po postopnem slabljenju Turčije, si je Avstro-Ogrska smotno pridobivala nje-no dediščino na Balkanu. Pod njenim žezlom so bili združeni vsi Slovenci, skoro vsi Hrvati in celo del Srbov. Vsi ti so imeli skupne interese v obrambi pred nemško hegemonijo v tem narodnostnem kotlu. Čeprav jih je dunajska vlada venomer druge proti drugim izigravala in podpirala vsa stremljenja, ki so silila vsaksebi, je med avstrijskimi Slovani misel o skupni usodi južnih Slovanov pridobivala tla.

V SKUPNO DRŽAVO!

Med Avstrijo in Turčijo pa je rasla mlada Srbija bolj na ugledu med avstrijskimi Slovani kakor na teritoriju. In ta mala Srbija je postala še pred propadom Avstro-Ogrske skupna domovina najnaprednejših jugoslovanskih politikov. Re-

zultat svetovne vojne je sicer množice avstrijskih zatiranih narodov presentil, toda tvorba novih držav, ki so jih predvidevali zmagovalci, je vzbudila pri vseh veliko navdušenje. Nastala je nova skupna država Slovencev, Hrvatov in Srbov. In to novo državo je bilo treba zgraditi na trdnih temeljih. Tvorci te države so bili prepričani, da je najbolje, če se prevzame enostavno državna misel kraljevine Srbije, samo na nekoliko širši podlagi. Ta nazor je bil srbskim politikom tako samo po sebi razumljiv, da so jih hrvatske zahteve po soupoštevanju hrvatske države ne misli naravnost zaprepastile. Ta na srbski politični in gospodarski prevladi zgrajena država je imela seveda dovolj ljudi, ki so od te in take ureditve države živeli in ki so zavirali vsak razvoj k pomirjenju notranjih prilik. Izmišljali so si nešteto novih imen in oblik za isto staro stvar. Ti notranji sovražniki so našli v inozemstvu, ki je upalo pri neuravnovesni Jugoslaviji na svoj dobiček, tople zaveznike in podpornike. Nemala je tudi krivda Slovencev. Ker niso poznali svoje državne misli, niso občutili hrvatske tenkočutnosti v teh zadevah, ampak so se oprijeli srbske brez oklevanja in nasprotovanja. Mnogo je pri tem sodeloval tudi strah radi neugodnega položaja Slovencev, ki so bili prepričani, da pomenja vsako popuščanje napram Hrvatom že oslabitev skupne države, če ne že njen konec. V tem primeru, so mislili, bi bili izročeni sosedom na milost in nemilost.

7 dni domačih vesti

* Dragiša Cvetković in dr. Vlado Maček sta bila od kneza namestnika odlikovana z najvišjim jugoslovanskim odlikovanjem. Prejela sta red Belega orla I. stopnje.

* Hrvatski ban dr. Šubišić je bil odlikovan z redom Jugoslovanske krone I. stopnje.

* Novo imenovani ban Hrvatske dr. Šubišić je že prevzel svoje posle.

* Senat in skupščina, ki sta bila izvoljena na podlagi starega volivnega zakona, sta bila razpuščena.

* Volitve v senat bodo po poročilih nekaterih listov že 24. septembra. Vendar se ta poročila ne potrjujejo, ker še ni zakona o volitvah senatorjev.

* Uredba o banovini Hrvatski se more razširiti tudi na vse ostale banovine.

* Hrvatski narodni zastopniki so se sestali. Po izjavi dr. Šubišića, da prevzema banstvo, je bila seja takoj zaključena. Hrvatski poslanci so se potem skupno podali na stare banske dvore, kjer je bil ban od dr. Mačka slovesno ustoličen. Nato so odšli vsi prisotni na grob Stjepana Radića, kjer so položili venec.

* Dr. Maček je dal ob prihodu v Beograd nekaj pomembnih zagotovil za uvedbo demokracije v celi državi.

* Med »Slovincem« in »Jutrom« se je že začela debata o odgovornosti za Stojadinovičev oziroma sploh centralistični sistem ter o zaslugah Slovencev pri sporazumu.

* Demokratska stranka je izdala komunique, v katerem kritizira način, kako je prišlo do sporazuma.

* Mojstri se opozarjajo, da nemudoma pošljejo svoje vaje in vajenke k vpisu v obrtno (strokovno) nadaljevalno šolo. Kdor se protivi, bo strogo kaznovan.

* Okrajni cestni odbor v Mariboru si sežida veliko skladišče za material in vozila na Koroški cesti, kjer je že kupil dve parceli. Tretje, sosednje zemljišče mu je odstopila mestna občina brezplačno v najem za 50 let. Po preteku te dobe mora odbor vrniti mestu to parcelo in brez odškodnine odstopiti tudi ostali dve parceli. Stroški za skladišče so preračunani na kakih 350 tisoč dinarjev.

* Tečaj za razne jezike, predvsem za nemški, angleški, italijanski, srbo-hrvatski, slovenski (za Slovence) in ruski jezik, nadalje za nemško stenografijo, nauk o reklamah in socialni ekonomiji, priredi tudi letos Društvo absolventov trgovskih šol v Celju, in sicer s 1. septembrom.

* Novo poštno avtobusno progo odpre s 1. septembrom med Dravskim poljem in Slovenskimi goricami. Proga poteka iz Ptuj preko Sv. Urbana, Sv. Boljenka, Sv. Andraža in Juršincev (Sv. Lovrenc) nazaj v Ptuj in je dolga skoraj 50 kilometrov. Avtobus vozi vsak dan zjutraj ob 6. in ob 13.30 iz Ptuj in potrebuje za vožnjo poldrugo uro. Cena znaša 70 par za kilometer in osebo. Ker bo avtobus prevažal tudi pošto, se bo ta v krajih ob progi hitreje dostavljala in odvažala.

* Z Nemčijo ustavljeni skoraj vsi osebni vlaki. Vsed vojne napetosti je nemška državna železnica ustavila skoraj vse zveze z inozemstvom. V prometu z Jugoslavijo ostanejo do nadaljnjega v prometu dvoje osebnih vlakov in en brz vlak preko Maribora, dva osebna vlaka preko Prevalj, en vlak dnevno do Labuda in dva osebna vlaka preko Jesenic. Vsi ostali osebni vlaki, potniški kakor brzi, so ustavljeni. Tovorni vlaki vozijo do nadaljnjega. V Jugoslaviji vozijo vlaki nespremenjeno, tudi brzi vlaki, ki pa imajo vagona le do Maribora oziroma Jesenic.

* Planinski tabor Slovenskega planinskega društva bo letos na Plešivcu (Uršlji gori) nad Slovenjgradcem v nedeljo, dne 3. septembra.

* Novo meščansko šolo so odprli sedaj v Kamniku, kjer je bila že dolgo potreba po tem zavodu. Priglasilo se je za novi zavod zelo mnogo učencev obojega spola.

* Niža realna gimnazija v Mariboru dobi letos 5. razred in se postopoma poveča v popolno gimnazijo, tako da bo na tem zavodu leta 1943. že prva velika matura. Dotlej upajo, da bo že sezidano novo moderno poslopje za magdalenskim parkom, kjer bo nastanjena ta 2. realna gimnazija.

* Dvorazredna trgovska šola, ki jo je ustanovilo Združenje trgovcev v Murski Soboti, se svečano odpre sredi septembra. Navzoč bo baje tudi minister za trgovino in industrijo. Šolnina znaša 225 dinarjev na mesec. Šola je nameščena v novem Trgovskem domu. Vpisovanje je prve dni septembra. Sprejeti bodo dijaki in dijakinje, ki so z uspehom dovršili štiri razrede gimnazije ali meščanske šole in z dobrim uspehom napravili malo matura.

Med mirom in vojno

Prizadevanja za rešitev miru

Vedno ostrejši časopisni napadi med Nemčijo in Poljsko so pokazali, da se Evropa z naglimi koraki približuje največji mednarodni krizi po svetovni vojni. Kot prvi se je oglašil papež z apelom na vladarje in narode, ki jih je pozval, da se reši mir, ki naj bo pravičen in časten. Za mir, je dejal sv. oče, še nič ni izgubljeno, toda za vojno je lahko vse izgubljeno. Nemci so to papeževu poslanico sprejeli z očitnim zadovoljstvom, češ, tudi oni so za pravičen mir, ki pa je možen le tedaj, če se izpolni brezpogojno vse nemške zahteve.

Tudi predsednik Združenih držav Roosevelt je znova zastavil vse svoje sile, da se reši evropski mir. Najprej se je obrnil na italijanskega kralja s prošnjo, da italijanska vlada stori vse, da se odvrne vojna nevarnost. Potem je poslal poslanico predsedniku poljske republike Moscickemu in državnemu kancelarju Hitlerju. V tej poslanici svetuje neposredna pogajanja med prizadetimi, predložitev spora ne pristranski komisiji in skupni sestanek nemških in poljskih voditeljev. V tej poslanici pa je jasno izraženo, da s tem ne predlaga nikako novo Monakovo, ampak, da smatra obe državi kot suvereni.

Na ta poziv je odgovoril predsednik Moscicki, ki je poudaril, da Poljska ni poslala nikakih zahtev in da se lahko odzove vsakim sovražnostim, če bo to storila tudi druga stran. Sicer pa se Moscicki strinja z Rooseveltovim predlogom in pristaja na nepristransko komisijo, ali na direktna pogajanja.

Roosevelt je takoj nato sporočil Hitlerju odgovor poljskega predsednika. Če bi tudi Hitler ta predlog sprejel, bi se mogla rešiti številna življenja nedolžnih ljudi. Ves svet prosí Nemčijo, da na to pristane in prepreči vojno.

Tudi Mussolini se, kakor poročajo italijanski listi, trudi za rešitev miru. Med Hitlerjem in Mussolinijem se vrši živahna izmena misli. Italija je sicer solidarna z Nemčijo, a je vendarle prepričana, da se mir še vedno lahko reši.

Daladier je prav tako, kakor drugi politiki skušal vplivati na Hitlerja v smislu ohranitve miru. Pisal mu je, da je bil in je še za sodelovanje vseh narodov, vendar pa tudi za to, da se častno izpolnijo vse obveznosti francoskega naroda do Poljske. Med Poljsko in Nemčijo ni nesoglasij, ki se ne bi dala rešiti na miren način. Kakor Hitler, je bil tudi on v svetovni vojni in pozna njene grozote. Če se francoski in nemški narod odločita za vojno, se bosta sicer borila vsak za svojo zmago, toda pravo zmago bo odneslo razdejavanje in barbarstvo.

Na to pismo je Hitler takoj odgovoril. Ker tudi on pozna vse strahote vojne, je hotel odpraviti nasprotja med Nemčijo in Poljsko na miren način. Krivda angleške vlade je, da Poljska njegovih predlogov ni sprejela. Poleg tega pa je začela preganjati Nemce. Prav tako, kakor bi si skušali Francozi priboriti Marseille, če bi bil pod tujo nadoblastjo, prav tako zahteva on: Gdansk in Koridor. Nemčija se bo borila za odpravo

krivičnega versajškega miru, Francija pa ga bo skušala braniti. Kakor koli se bo vojna končala, bo Poljska izgubljena. On ne vidi nobene druge možnosti, če Poljska ne odneha.

Angleška delavska stranka je izdala proglas na nemško ljudstvo. V tem proglasu opominja, da je nemška vlada sklenila pakt z Moskvo, ki jo je doslej proglašala kot svojo največjo sovražnico. Toda tudi ta pakt Anglije in Francije ne bo odvrnil od njunega jamstva Poljski. Če bo izbruhnila vojna, bo Nemčija le težko prišla do surovin. Ta proglas pišejo angleški delavci le zato, da se nemško ljudstvo seznaní z resnico.

Mem Hitlerjem in Chamberlainom je prišlo do izmene pisem, ki jim je nesel poslanik Henderson od svojega šefa pa do Hitlerja in nazaj.

Angleška vlada je poslala v Berlin zelo odločno noto, v kateri ponovno poudarja, da ne more izvajati na Poljsko nikakega pritiska, nadalje opozarja vlado rajha na vsebino pravkar sklenjene angleško-poljske pogodbe, ki predvideva, da Velika Britanija priskoči Poljski nemudoma na pomoč, čim bi se ta čutila ogrožena v svojih življenjskih interesih. Takojšnja izročitev Gdanska in Koridora Velika Britanija ne more smatrati za osnovo pogajanj, vendar upa, da zato še niso odvzete vse možnosti za pogajanja. Vlade dominionov, Francije in Poljske so besedilo te note odobrile še preden je bila poslana vladi rajha.

Sporazum s Hrvati

Med predsednikom vlade Dragišo Cvetkovićem in dr. Mačkom, predstavnikom Hrvatov je prišlo do sporazuma v sledečih točkah:

1. Skupna vlada naj izvrši ustanovitev hrvatske banovine, na katero prenese vso odgovarjajočo pristojnost, izda nove politične zakone in preuredi državo.

2. Savska banovina in primorska banovina ter okraj: Gradačac, Dubrovnik, Sid, Illok, Brčko, Derventa, Travnik in Fojnica se združijo v banovino Hrvatsko. Dokončni obseg banovine Hrvatske se bo določil šele pozneje. Tedaj se ji bodo pridružili morebiti tudi drugi predeli, kjer imajo Hrvatje večino ali pa izločili kraji, kjer nima večine. Vse to pa se bo vršilo tudi po drugih gospodarskih, političnih in socialnih vidikih.

3. Zagotovljena je popolna enakopravnost Srbov, Hrvatov in Slovencev ter vseh veroizpovedi pri vsem javnem življenju.

4. V pristojnost banovine Hrvatske se bodo prenesli posli kmetijstva, trgovine, industrije, gozdov in rudnikov, gradb., so-

cialne politike in narodnega zdravja, telesne vzgoje, pravosodja, prosvete in notranje uprave. Vse ostalo spada pod skupno državno pristojnost med drugim pobijanje protidržavne propagande, rudarske koncesije, ki so važne za narodno obrambo, verske zadeve, mednarodni promet, pomorsko pravo, avtorsko pravo, osnovna načela prosvetne politike in podobno.

5. Zakonodajno oblast v pristojnosti banovine Hrvatske izvršujeta kralj in Sabor, ki je voljen z enako tajno in direktno volivno pravico. Upravno oblast izvršuje kralj preko bana, ki je odgovoren le kralju in Saboru. Za rešitev sporov glede pristojnosti se ustanovi ustavno sodišče.

6. Obseg in pristojnost banovine Hrvatske je zajamčen s posebno ustavno uredbo, ki se ne da izpremeniti brez pristanka Hrvatske.

7. Vlada bo izdala nove predpise o tisku, o združenjih, zborovanjih in govorih, o volitvi narodnih poslancev in tudi o drugem.

Vlada prenovljene Jugoslavije

Končno je le prišlo do sporazuma, ki ga je kraljevo namestništvo s knezom Pavlom sprejelo. Da se zagotovi izvedba sporazuma, je prejšnja vlada odstopila v novo, ki jo je sestavil bivši ministrski predsednik Dragiša Cvetković, so vstopili tudi Hrvatje z dr. Mačkom na čelu. Vlada je sestavljena takole:

Predsednik vlade Dragiša Cvetković, predsednik vlade n. r.;
podpredsednik ministrskega sveta dr. Vlado Maček, odvetnik v Zagrebu;
pravosodni minister dr. Lazar Marković, minister v p.;

minister prosvete Božidar Maksimović, minister v p.;

minister za zgradbe dr. Miha Krek, minister n. r.;

minister za gozdove in rudnike dr. Džafer Kulenović, minister n. r.;

minister za ljudsko telesno vzgojo Jevrem Tomić, minister n. r.;

prometni minister inž. Nikola Beslić, minister n. r.;

minister za zun. zadeve dr. Aleksander Cincar-Marković, minister n. r.;

minister vojske in mornarice Milan Nedić, armadni general;

minister za pošto, telegraf in telefon dr. Jos. Torbar, odvetnik v Zagrebu;

finančni minister dr. Juraj Šutej, odvetnik v Sarajevu;

minister brez portfelja dr. Bariša Smoljan, odvetnik v Zagrebu;

minister socialne politike in narodnega

zdravja dr. Srdjan Budisavljević, odvetnik iz Zagreba;

kmetijski minister dr. Branko Čubrilović;

minister brez portfelja dr. Mihajlo Konstantinović, univ. profesor v Beogradu;

minister za notranje zadeve Stanoje Mihaldžić, pomočnik bana.

Vlada je bila takoj zaprisežena in je že pričela z delom. Ko so se hrvatski ministri pripeljali v Beograd, jih je poleg javnih osebnosti pričakala na kolodvoru velika množica ljudi, ki jim je živahno vzklikala in jih pozdravljala kot znalice nove dobe.

□ Radi ratifikacije (potrdila) ruskonemškega pakta je nastala v evropskem časopisju prava senzacija. Ruski vrhovni sovjet se je sestel sicer že v ponedeljek na izredno zasedanje, toda ratifikacija pogodbe je postavil kot 3. točko nevnega reda. Prva točka dnevnega reda je zakon za pospeševanje poljedeljstva, druga pa zakon o razširjenju vojaškega roka. Oba zakona smatra ruska vlada za važnejša kakor ratifikacija pogodbe, ki ima sicer že sedaj svojo začasno veljavo. Med ameriškiimi političnimi krogi se smatra, da je Rusija s tem prav tako kakor Združene države pokazala, da se na reševanju vojne krize še ni popolnoma desinteresirala in da s tem omogoča prizadevanja za mir. Drugi zopet vidijo v tem šanso za demokracije, ki se morejo še v zadnjem trenutku odločiti za iskreno sodelovanje proti vsakemu napadalcu, ne da bi padla vsa bremena zgolj na enega pogodbenika.

7 dni po svetu

□ V Gdanku je postal nacionalno-socialistični vodja Forster državni poglavar.

□ Predsednik turške republike İnönü je sprejel nemškega poslanika v Papena, ki mu je baje svetloval in predlagal, da opusti zvezo z Anglijo in Francijo. Toda Turčija ostane svojim demokratskim zavezniškom zvesta.

□ Nemška vlada je sporočila belgijski, nizozemski in švicarski vladi, da bo spoštovala njihovo nevtralnost.

□ V Franciji so uvedli najstrožjo cenzuro. Komunistična lista »Humanite« in »Ce Soir« sta bila prepovedana.

□ Nizozemska vlada je prepovedala vsem tujim ladjam vstop v njene luke.

□ Glasilo madžarskih nacionalnih socialistov je madžarska vlada ustavila.

□ Ukrajinska narodna stranka je izdala poziv, da njeni pristaši odločno zavrnejo vse tiste sile iz inozemstva, ki hočejo spraviti v ukrajinske vrste zmedo. Ukrajinci ne marajo postati v službi drugih razdiralci poljske države, ki jo bodo branili tudi oni, če bo treba.

□ Tannenberški proslava in nürnberški kongres, ki sta se imela vršiti pretekli teden, sta bila radi resnih časov odpravljena.

□ Telefonska zveza med Anglijo in Nemčijo je prekinjena.

□ Letalski promet nad Nemčijo, pa tudi nad vzhodnim pasom Francije je radi napetega mednarodnega položaja ustavljen.

□ Nemško-danska meja je zaprta.

□ Na Japonskem so bili radi podpisa nemško-ruske nenapadalne pogodbe nemalo iznenadeni. Spoznali so, da bodo morali izpremeniti vso svojo zunanjo politiko. Vlada se je morala kar nemudoma posloviti. Nova bo najbrž delala na sporazumu z Anglijo in Francijo. Nekateri so v začetku sodili, da bo tudi Japonska hotela skleniti z Rusijo nenapadalno pogodbo, vendar sedaj ni o tem nikakih poročil več.

□ Slovaška vlada je poklicala nemško vojsko na pomoč. Ta se je njenemu pozivu takoj odzvala in zasedla poljsko-slovaško mejo. V morebitnih sporih med nemško in slovaško vojsko velja nemško vojno pravo in ne slovaško.

□ Poljska je ukazala splošno mobilizacijo. Vpoklicani so vsi sposobni moški do 40 leta.

□ Belgijski kralj Leopold in nizozemska kraljica Viljemina bosta posredovala za mir.

□ Chamberlain je imel v parlamentu zopet govor, v katerem je poudarjal znano angleško stališče.

□ Romunija je časno prepovedala izvoz petroleja.

Slovenski narodni program

Mnogo se je že pisalo v našem časopisu o potrebi po slovenskem narodnem programu. In prepričani smo, da je ta predlog z odobravanjem sprejel vsak Slovenec, ki pripada delovnemu ljudstvu in ki na lastnih ramenih občuti težkoče današnjih razmer. Toda čeprav se ti kliči po koncentraciji vseh demokratskih sil v Sloveniji ponavljajo že leto dni, nimajo nobenega pravega odziva pri onih, ki bi bili zmožni tej želji delovnega ljudstva dati tudi konkretno organizacijsko obliko.

Stališče slovenskih političnih skupin je kaj zanimivo. Danes težko najdemo na Slovenskem gibanje, ki se ne bi zavzemalo za demokracijo in avtonomijo Slovenije. Pri taki situaciji se razumen človek vpraša: čemu pa ne stopijo potemtakem vse politične skupine v skupno borbo za dosego vsem skupnih ciljev? Točen odgovor je težak, toda eno je gotovo: so med temi borci za demokracijo ljudje, ki žele ribariti v kalnem, ljudje, ki se poslužujejo popularnih gesel samo zato, da se dokopljejo do oblasti in vseh drugih sladkosti, ki so z njo združene. Taki laži-demokratki se sicer načelno zavzemajo za koncentracijo vseh naprednih in demokratskih sil, ko pa je treba pri praktičnem delu pokazati dobro voljo, takrat se izgovarjajo: S tem ne morem sodelovati, oni ima čisto posebne namene itd.

Zadnji čas je, da napravimo takim so-fismom konec. Morda pa le obstoja način, da se take demokrate postavi pred jasno odločitev: ali — ali. Vsakdo danes ve, da je demokracija taka oblika vladavine, v kateri odloča volja ljudstva. Volja ljudstva pa more priti do izraza samo tam, kjer vlada svoboda tiska, govora itd. Mislim, da ni danes sloveskega politika, ki bi se javno izražal proti temu, da v javnih vprašanih odloča volja — če ne vsega — pa vsaj večine naroda. Torej vsi slovenski politiki so demokrati, oz. vsaj za take se izdajajo. Čas bi bil, da se vsi, ki se izdajajo za demokrate, zberejo okrog skupne mize in začno z delom. Pred kratkim je padel predlog: sedejo naj zastopniki mlade generacije za skupno mizo in sestavijo naj osrednji narodni, gospodarski in socialni program, ki bo izraz zahtev in potreb ljudstva. Tudi mi sprejemo mammo z odprtimi rokami ta predlog, ali smatramo, da je nekoliko nepopolen. Ni dovolj, da se sestavi osrednji narodni program; na njega bi verjetno vsi pristali in ga podpisali. Toda težje, mnogo težje je pristopiti k njegovim realizaciji. Sedaj, ko bi bilo treba pristopiti k stvarnemu delu za dosego skupnega cilja (t. j. v glavnih obrisih demokracija in decentralizacija države), bi se pa prav gotovo ločili pravilni demokrati od laži-demokratov. Laži-demokrati bi otežkočali delo z različnimi nedemokratskimi pomisleki. S tem bi pa tudi nastopil trenutek, ko bi se morali pleveti ločiti od zdravega kma. V tem trenutku bi bilo namreč treba take »borce za demokracijo« — pa naj se sicer izdajajo za levičarje ali desničarje — obsoditi kot nasprotnike prave demokracije in jim za vedno onemogočiti vsako »delovanje za narodni blagor.«

Pa tudi, ko bi iz skupne delovne fronte odstranili vse laži-demokrate, bi bilo potrebno previdno delo. Predvsem eno izkušnjo ne smemo prezreti: stare oblike borbe so se zkazale kot nedovoljne in neučinkovite. Preteklost je jasno pokazala, da niso vse zveze in koalicije sposobne konstruktivnega dela in da po nekaj mesecev životarjenja klavno propadejo.

Zato je nujno, da prevzamemo nalogo izvršitve tega narodnega programa eno enotno gibanje vsega demokratsko razpoloženega delovnega ljudstva. Jasno je, da bodo imele posamezne skupine v okviru tega gibanja — ki bo demokratično — možnost uveljavljanja svojih nazorov in pogledov na poedina konkretna vprašanja.

Če bi se ustvarilo tako gibanje, ki bi imelo prvenstveno ti dve nalogi: demokracizacijo in decentralizacijo vsega javnega življenja, potem je gotovo, da bi vse delovno ljudstvo enodušno odobrilo njegov program, kakor tudi vsak javni delavec, ki mu ni demokracija le plašč, v katerega skriva svoje osebne cilje.

Vsakega preprostega človeka iz naroda so izkušnje zadnjih let izučile, da do prave demokracije ni drugih poti. Upajmo, da bodo do tega prepričanja kmalu prišli tudi oni, ki imajo pri demokratsko razpoloženih ljudskih masah kaj političnega vpliva in da bodo ta vpliv potem izkoristili v dobrobiti sebi in celotnemu narodu. Ra.

Jugoslavija pred novimi nalogami

Na besedilo sporazuma gledamo lahko na več načinov, gotovo pa pomeni sporazum v zgodovini Jugoslavije, predvsem za hrvaški narod, precejšen korak naprej. Prinesel je izpolnitev hrvaškega narodnega programa. Vseljudsko hrvaško gibanje za dosego tega cilja je bilo torej predvsem narodno gibanje, manj pa politično in socialno. Zdaj je ta cilj dosežen. V hrvaškem političnem življenju se bodo kmalu pokazale nove pregrupacije, saj se že čujejo glasovi o novi politični delavnosti skupin, ki so doslej žrtvovale radi enotnosti nacionalnega gibanja politične in socialne zahteve svojih programov. **Kajti hrvaško delovno ljudstvo stoji sedaj pred novimi, morda še težjimi nalogami, kakor so bile te, ki jih je pravkar dopolnilo.** Baš to pomeni korak naprej: odpadel je tisti plot, ki je branil mdožicam na Hrvaškem pogled preko — v socialne, gospodarske in politične probleme svetovnega obsega.

Tudi druge pokrajine v Jugoslaviji stoji pred novimi nalogami. Vse razredne skupine v državi so zastavljale doslej vse svoje najboljše sile v boju za sporazum med srbskim in hrvaškim narodom. Ta srbsko-hrvaški narodni problem je bil vozec naše države. **Z uredbo, da se morejo pravice hrvaške banovine razširiti tudi na druge banovine, je nakazana pot, da se rešijo tudi ostala narodna vprašanja v državi.** Da bi se zgodilo to čim prej! Kajti nerešeni narodni problemi zavirajo in večkrat napačno usmerjajo politična in socialna gibanja.

Politična koncentracija in narodna skupnost

Govoriti o politični razcepljenosti slovenskega naroda na številne skupine, ki včasih obsegajo komaj par omizij, je odveč. Tudi posledice te politične razcepljenosti močno čutimo, zlasti sedaj, ko se majejo temelji, na katerih stoji svet.

Narodi in države se na dobo, ki prihaja, dobro pripravljajo, ker se zavedajo, da bo šlo prej ali slej za njihov obstoj. Tudi mi Slovenci smo se zdramili. Doba, ki je komaj za nami, nam je odprla oči in vsi pošteni in trezno misleči ljudje se zavedajo, kako resen je položaj, v katerem se nahaja slovenski narod in Jugoslavija. Napor za sporazum so prav tako posledica novih spoznanj, ki so privedla vodilne činitele, da se mora rešiti hrvaško vprašanje, ki je bilo obstoju Jugoslavije, njeni ureditvi in moči najbolj nevarno.

In sedaj so se našli nekateri, ki se s svojimi preteklostjo ne morejo preveč ponasati, ker je njihovo delovanje slovenskemu narodu in tudi državi bilo prej škodljivo kot pa koristno ter skušajo čas, ki prihaja, izrabiti v svojo korist. Naenkrat so postali poborniki politične koncentracije in narodne skupnosti, čeprav so bili pred kratkim, ker jim je to tako kazalo, največji nasprotniki! Pričeli so govoriti, kako je nam potrebna narodna koncentracija, ker le ona more rešiti slovenski narod in državo v bodočnosti.

Te lepe in resnične besede o koncentraciji in narodni skupnosti prihajajo med narod — ljudstvo, ki živo čuti vso pezo

Prav posebne naloge stoji še pred nami, pred slovenskim narodom. Ta pričakovana in vendar nepričakovana sprememba v naši državi nam spet daje priliko, da ocenimo delo naše oficijelne politike, da obsodimo, kar je obsodbe vredno, da izkoristimo izkušnje in po njih v bodočnosti usmerjamo našo politiko. Vsaj ta nauk si vtisnimo v zavest: edino z delom, z gibanjem, s pritiskom, so dosegljivi narodni, politični in socialni cilji. Zato ljudstvo politike ne more prepustiti od boga poslanim in izvoljenim, svoji diplomaciji, voditeljem, temveč mora držati vaje politike trdo v svojih rokah. Nad ljudmi, ki naj zastopajo ljudstvo, mora držati Damoklejev meč svojih zahtev, svoje borbe, svoje suverenosti. Nad dvajsetletni boj hrvaškega naroda nam je lep primer take borbe. Kdo ve, kdaj bi ga že izdali, da ni sledil narod čvrsto Radičevim naukom. In kdorkoli si zdaj lasti zasluge — vsi vemo, da ima zaslugo za sporazum edino ljudstvo; vsi kmetje, delavci in intelektualci, ki so se tako pogumno borili in edini precej žrtvovali v tem boju.

Priča bomo raznim pregrupacijam, nastanku novih političnih tvorb, videli bomo, kako bo ta in oni spet obrnil jadra za novim vetrom, spet se bodo sestavljali novi programi in stare bodo privlekli na dan, skušali bodo nadaljevati politiko nedošlednosti in malih koristi. Toda prav gotovo bomo pričali tudi novih pojavov v našem političnem življenju. Pa ne le pričali: tudi sodelavci. —ko.

današnjega življenja in krivic, ki ga tlačijo. To ljudstvo, ki je bilo že tolikokrat prevarano in ogulufano za svoje izkazano zaupanje, pa ne more verjeti onim, ki govore tako lepo, vabljivo in zveneče, ker ve in čuti, da ne prihaja od srca! Izkušnje preteklosti mu pričajo, da se stari grešniki le ne morejo poboljšati in da ob prvi priložnosti podležejo svojim staram grehom. Politična zavest ljudstva nam pove, da koncentracija političnih sil le ni tako lahka kot si nekateri predstavljajo. Govoriti o koncentraciji in skupnosti je lahko, toda ustvariti jo je težko. Smatramo za potrebno, da odločno in jasno povemo vsem, da je slovenski narod na politično koncentracijo in narodno skupnost, toda ne tako, da bi kdaj služila komur koli za dosego njegovih stremeljenj, ki niso v skladu s koristmi naroda in države.

Prav radi tega ne moremo verjeti današnjim poskusom, ker če ne zaupamo ljudem, ki te poskuse ustvarjajo, tudi ne moremo verjeti v uspehe. Ne po mislih, ampak po ljudeh moramo soditi in naša sodba, podprta z dokazi iz preteklosti nam narekuje opreznost in čuječnost.

Stremljenja po politični koncentraciji in narodni enotnosti bodo rodila le takrat uspeh, kadar bodo prišla od ljudi z nemožadeževano preteklostjo, ki se niso nikdar udinjali nikomur, ampak so vedno bili odločni zagovorniki narodnih in ljudskih pravic. Takih pa med starejšimi ni:

zato je poklicana mladina, ki ni pod vplivom starih, da izvede zamisel narodne koncentracije in skupnosti, ker le tako bo postala resnica. Slovenski kmetje, delavci in obrtniki to pričakujejo in zato ne verjamejo v sedanje poskuse, ker niti ne obsegajo vseh političnih strank in skupin, kar je nujno potrebno.

Naloga mladega rodu je, da izvrši politično koncentracijo in uresniči narodno enotnost, kar bo pozdravilo slovensko ljudstvo z veseljem in novim upanjem v bodočnost!

Josip Udovič.

Z ljudstvom v bodočnost

V času največje napetosti in nemira nas je razveselila vest o sporazumu. Dr. Maček kot predstavnik in voditelj hrvaškega naroda je dosegel svoj smoter in priboril hrvaškemu narodu in demokratski miselnosti dobo novega razvoja in razmaha, ki naj prinese Jugoslaviji: Srbom, Hrvatom in Slovencem novo in srečnejšo bodočnost. Vstop voditelja Hrvatov in demokracije, dr. Mačka v vlado, nam je najboljšje jamstvo, da bo Jugoslaviji res zasijalo sonce svobode, bratstva in enakopravnosti.

Govoriti o vsem, kar nam je prinesel sporazum je še danes preuranjeno; nedvomno je temeljito prelomil z zgrešeno politiko preteklosti, ki je bila Jugoslaviji le v nesrečo. Ustanovitev Hrvaške banovine in prenos oblasti, kolikor se tiče Hrvatov, iz Beograda v Zagreb, vstop hrvaških zastopnikov in odprava političnih zakonov šestojanuarskega režima, so zunanji in vsakomur vidni uspehi sporazuma. To je praktično uveljavljanje sporazuma, ki ga navdušeno pozdravljajo vse demokratske sile v državi.

Ljudstvu bo dana z novimi volitvami v narodno skupščino možnost, da si bo svobodno izbralo svoje zastopnike. Sedanja skupščina je razumljivo, da ni mogla izvršiti svoje naloge, kajti se o njej ne more reči, da je bila predstavnica ljudstva, prav tako ne senat, v katerem niso imeli Hrvaši svojih zastopnikov. Oba, skupščina in senat, sta se kot nedemokratična, morala raziti, ker je ta zahteva Hrvatov bila upravičena; kajti nasprotniki sporazuma, so imeli v obeh svoje zastopnike, ki bi le ovirali delo za ustalitev razmer in novo ureditev države.

Nov zakon o tisku in zborovanjih, bo dal možnost, da bo ljudstvo lahko izpovedalo svoje upravičene težnje in tako

Sami smo svoje sreče kovači

Večkrat pravi kdo: »Kaj moremo Slovenci, ta peščica ljudi, ki nas je dober milijon? Orehova lupina smo v morju svetovne politike. Dovolj je, da obvarujemo naš jezik, politično in gospodarsko tako nič ne pomenimo. Vsak večji sosed nas lahk pogoltne. Zato moramo voditi tako politiko, da nas že iz usmiljenja ne bodo pohrustali. To je usoda malih narodov.«

Kdor tako govori, je narodno in socialno nezaveden in uganja s takim defetističnim govorenjem psihozo (duševno razpoloženje) kapitulacije in izdajstva. Iz zgodovine, posebno ne iz zgodovine zadnjega leta se tak človek ni ničesar naučil. Saj pričajo dogodki, ki jih preživljamo, vprav nasprotno: da je vsak narod sam svoje sreče kovač, da mu je ne bosta dala ne »talar in ne frak«, ki še vladata v svetovni politiki.

Kot majhen narod res ne moremo uganjati velike in široke politike, toda gledati

Poskrbimo za zdravstveno zaščito kmetiško — delavskega ljudstva

Znano je, da je večina zdravnikov zgneten v mesta, kajti tam so za nje še vedno boljši življenjski pogoji, nego na podeželju. Danes gre lahko na vas samo tisti mladi zdravnik, ki mu je zisiguran stalen dohodek kot uslužbencu banovine, ali pa pri OUZD. Ravno v tem pa je težak problem, kajti banovinskih zdravniških mest je bore malo, še manj pa jih ima OUZD.

Tako moremo danes ugotoviti, da imajo banovinski zdravniki službene rajone, v katerih živi 10 do 15 tisoč ljudi. Lahko si mislimo, kako se mora posvečati zdravnik skrbi za zdravje tistih, posebno še, če mora poleg tega skrbeti za to, da s svojo privatno prakso nadoknadi primanjkljaje, ki nastajajo ob bornih uradniških plačah. Samo malo je treba pomisliti na to, kolikšni so začetni izdatki za ordinacijo in sploh za zdravnikovo usidranje. Ko enkrat to od blizu spoznamo, potem se ne moremo čuditi, če mladi zdravniki ne silijo na podeželje, marveč se rajši udinjajo po mestih v uradniških službah, ki ne zahtevajo privatnih praks.

Z ozirom na zgornje ugotovitve, moramo postaviti v interesu boljše zdravstvene zaščite slovenskega ljudstva sledeče zahteve:

1. Ustanoviti je treba čim več novih zdravstvenih občin po vsej Sloveniji ter poskrbeti, da bodo dobile svoje zdravniške.
2. V kolikor se ne bodo obstoječe velike zdravstvene občine razdelile, naj se nastavi v njih še novi zdravniki, tako da bodo dosežani razbremenjeni, da se bodo mogli bolj posvečati splošnemu zdravstvenemu skrbstvu.
3. Banovinski zdravnikom naj se zvišajo plače v tolikšni meri, da jim bo mogoče živeti zgolj od službenih prejemkov ter, da se s tem enkrat za vselej odstrani potreba pehanja za dinarji v privatni praksi.
4. Ustanoviti je treba fond, ki bo dal zdravnikom-začetnikom brezobrestna posojila, da se jim tako omogoči nakup najvažnejših potrebščin na način, ki ne bo dušil gospodarske aktivnosti z neznosnimi obrestmi.

To glede zdravnikov. Prevažni za naše podeželje pa so tudi zdravstveni domovi, ki jih premoremo doslej strašansko malo in je to poleg pomanjkljivih bolnišnic ena največjih hib v našem socialnem skrbstvu. Vsaka zdravstvena občina bi morala imeti vsaj po en obsežen in dobro oskrbljen zdravstveni dom!

Prav tako je slovensko podeželje silno slabo preskrbljeno s porodniškimi babinami. V okrožjih z deset tisoč in še več prebivalci ni poklicno izobraženih babin, vsled tega cvete na veliko tozadevno mazaštvo, kar je v nemali meri vzrok precejšnji umrljivosti novorojenčkov in mater. Proti temu mazaštvu pa bodo vsi ukrepi krajevnih zdravnikov zaman vse dolje, dokler ne bodo dobile naše vasi zadostno število kvalificiranih babin.

Za izboljšanje zdravstvenih razmer v slovenski vasi je torej nujno potrebno povečanje števila zdravnikov in porodniških babin, poleg tega pa tudi grajenje zdravstvenih domov. Te zahteve so upravičene posebno danes, ko so vsled skrajno slabih gospodarskih in socialnih razmer množice slovenskega ljudstva ogrožene od najrazličnejših bolezni! Dajmo, zaščitimo zdravje slovenskega prebivalstva, ki si to zaščito s svojim garanjem prav temeljito zasluži!

moramo, kam se bomo naslonili, kje bomo iskali prijatelje in zaveznike. Pri tej presoji pa moramo poznati vse tiste silnice, ki vodijo svet, poznati notranja nasprotstva ekspanzivnih držav in znati ceniti ta nasprotstva. Zavedati se moramo velikega občestva, ki mu pripadamo kot majhen narod: občestva vseh, ki se težko bijejo za svoj obstoj in ki težijo k taki preureditvi sveta, v katerem bodo izpolnjene tudi naše narodne težnje in bo rešen problem hlapca Jerneja.

Poznanje vseh teh silnic in dejstev nam pač daje pravico do največjega optimizma. Do optimizma, ki ni zanesenjaški, temveč stvaren, aktiven, delaven. Politična, kulturna in po možnosti gospodarska delavnost v pravi smeri pomeni optimizem in vero v bodočnost.

Največje važnosti za usodo naroda je njegova opredelitev. Opredelitev njegove notranje in zunanje politike. Ta opredelitev je odločala o življenju narodov tudi na prehodu fevdalnega reda v liberalni. Opredelitev majhnega naroda za novi red proti reakciji fevdalizma je imela za po-

sledico morda teror in pritisk s strani reakcionarnih sil, toda nosila je v sebi že vse klince in pogoje za vzpon v bodočnosti, ko so morale vse velike reakcionarne sile končno le sprejeti načela francoske revolucije (1848).

Slovensko meščanstvo v tistem času ni izvršilo svoje naloge, ni se postavilo pogumno na stran novega družbenega reda in še danes čutimo posledice tega greha.

Toda to naj bo vsaj nauk za bodočnost. Majhen narod ne sme iskati prijateljev in zaveznikov pri reakciji in pri tistih, ki vzdržujejo z vso muko stari red, ki se pogreza v zgodovino, temveč mora iskati zaveznike in prijatelje le na strani naprednih sil, na strani sveta, ki prihaja. Tako bo svoje sreče sam kovač.

—ski.

Kulturna obzorja

Kulturno udejstvovanje naj posega v življenje!

Današnji čas zahteva mobilizacijo vseh pozitivnih sil človeštva, kajti milijonom ljudi gre za obstoj in pogin in ogrožen je razvoj celih narodov. Torej zahteva naš čas tudi mobilizacijo kulturnega udejstvovanja. Ne drži trditve, da naj služi umetnost in moč besede le temu, da »seznanj (pesnik) druge osebe s svojimi notranjimi stanji in da pripomore tem osebam do estetskega uživanja«. (Dr. J. Kelemina.) Nobeno estetsko uživanje ni branje grozot vojne in podzemlja, razglabljanje prave podobe te družbe, pa vendar ta stvar lahko močno zagradi in ji ne moremo odrekati umetniške vrednosti.

Romain Rolland je pokazal sodobnemu kulturnemu udejstvovanju pravo pot, ko je povedal o sebi, da je »povsod tam, kjer je ogrožena svoboda«. In to stališče je pač najlepše preciziral Maksim Gorki z besedami, da »se je pokazala potreba po ožjem zblizanju umetnosti in stvarnosti, potreba po aktivnem posegu literature v življenje naše dobe«. Zato je vprašal kulturne delavce, »mojstre kulture« vsega sveta, ali so »na strani kulture, ki hoče s prvotno silo pomagati pri ustvarjanju novih življenjskih oblik«. — V polemiki, ki se je vnela okrog pesmi mladega Srba Daviča so napisale zagrebške »Naše novine«, da je »glavna naloga sodobne napredne poezije borba za novi realizem, ki jo bo vrnil življenju in stvarnosti, da bo postala močan izraz stremljenj in globokih teženj za srečno, vedro in ustvarjalno življenje.«

Pred novo kulturno sezono

V teh dneh bodo pričele šole z rednim poukom, gledališča bodo zopet odprla vrata svojih dvoran, koncerti in razstave bodo vabile ljudstvo. Spričo stalno se ponavljajočih pomanjkljivosti in napak, ki se pojavljajo v našem, zlasti obmejnem kulturnem življenju, pa se moramo spomniti v začetku nove sezone nekaterih smeric, ki naj bi uravnavale naša kulturna dogajanja.

Predvsem moramo imeti stalno pred očmi, da so kulturne ustanove, ki nudijo občinstvu produkte svojega dela, res le za občinstvo in ne zase; potrebno je, da njihovega dela ne vodijo ljudstvu nekoristni interesi, temveč načela, ki bodo v svoji uresničitvi mogla dati to, kar ljudstvo pričakuje in od njega potrebuje. To velja za gledališčne, koncertne in razstavne dvorane ter za predavalnice. To prav tako velja tudi za zborovska in za drugo kulturna združenja, ki jim je naloga razširjanje prosvete med narod. Pri zamisli in izvrševanju takozvanih kulturnih nalog pa moramo upoštevati nujnost, da kulturne prireditve niso namenjene ali dostopne samo enemu socialnemu razredu; temveč vsem in da je potrebno pogram izbrati tako, da bo dostopen tudi najširšim ljudskim krogom. Temeljno vodilo vsemu kulturnemu prizadevanju je torej zajemanje vseh socialnih plasti v interesu našega naroda. V vsem javnem delu je torej potrebna določena sistematika, iz katere bo jasno razvidno, da nikakor ne moremo naroda istovetno z izbranim krogom znanstvenikov ali umetnikov. Zato bi n. pr. bilo v načelu pogrešno, če bi hotela ljudska univerza, kateri že samo ime dooloča smotro, prirejati strogo strokovna predavanja, od katerih bi imelo koristi le nekaj desetih poslušalcev; enako pa bi bilo zmotno, če bi Narodno gledališče uprizarjalo dela, katera ne bi občinstva niti zanimala, niti bi ne imelo od njih koristi. Kajti kaj neki je pravi in končni

Seveda mora nastati ta umetnost še prav posebno iz človekove duše, globoko v duši ustvarjalca morata biti ta zavest in občutek, da ne bo njegova beseda zgolj miselna konstrukcija z vsiljeno ali »nabano« tendenco, kakor pravijo Hrvati.

Vse te težnje kažejo torej hotenje, da je literatura čim manj oddvojena od življenja, da prihaja iz življenja za življenje. Da pomaga na svoj način oblikovati človeka in vplivati tudi na tista njegova občutja, ki jih more doseči le umetnost s svojimi sredstvi. Z oblikovanjem ljudi pa oblikuje tudi dobo, posega aktivno v življenje naše dobe.

Gorkijeve kratke zgodbe in pravljice so čudoviti umotvori te vrste. Gorki prikazuje ljudi in življenje tako, da terja od bralca, da se postavi na pravično stran, da vzljubi ljudi in zaščitni vse, kar ljudi tlači. Gorki se je zavedal pomena in odgovornosti svojega dela pri vsaki drki. — Vedno je imel pred očmi vse tisoče ljudi, ki bodo brali njegove preproste zgodbe. Zavedal se je velikih možnosti in priložnosti, da na svoj način in s svojimi sredstvi »posega v življenje«.

Ta pot — ki ni nova, temveč le v vsaki dobi na novo postavljena — pot v »življenje in stvarnost« je težka, ker terja od človeka »novo zvezo z življenjem, ki nas obdaja, nov odnos do njega, nov sistem socialno-političnih, etičnih in estetskih gledanj.«

C. Zagorski.

smoter teh institucij? Širiti duševno obzorje in mu ga izpopolnjevati tam, kjer je bilo doslej nepopolno; dvigati estetski čut in odstranjevati kvarne vplive cenenege šunda. Zato se ne sme nobena uprava katerekoli institucije pustiti voditi od zgolj gospodarskih momentov, ki bi dopuščali ali priporočali uprizarjanje poceni operet in podobnega, temveč ji mora biti vrhovni kriterij, načelo, da mora vplivati na svoje poslušalce vzgojno in pospesevati rast njihovega duha. Šele, ko se kulturna ustanova nasloni na te temelje, dokaže, da pravilno razume upravičenost svojega obstoja in vrednost svojega dela za narod.

Razen tega pa moramo v naših dneh in v obmejnem ozemlju upoštevati še važnost nacionalnega momenta, ki ga je treba izbirati in uravnavati v različnih prireditvah tako, da ne bo postal vsiljiv, ampak dobrodošel činitelj za utrjevanje narodne zavesti. Narod mora spoznati svoje gospodarske, politične in druge probleme, svoje glasbenike, kiparje in slikarje, svoje narodno umetnost. Zato je umljiva zahteva, da bodi vodilna linija našega umetnostnega življenja v prvi vrsti slovska in šele tej naj se priključujejo tvorbe ostalih narodov. Spoznati moramo najprej vse, kar je naše in od tega preiti k tvornosti nam tujih narodov; na tej osnovi se bomo mogli zavesti sile svojega tvornega duha in pravilno oceniti tujce. Povsem neproblematično moremo trditi, da je danes nacionalna ljudska vzgoja potrebna tudi v gledališčih, koncertih in razstavnih dvoranah, v predavalnicah in povsod, kjerkoli se zbira ljudstvo, da posluša besedo svojih ljudi.

Zdi se mi, da nobena izmed kulturnih ustanov mariborskega obmejnega mesta ne sme prezreti teh, nad vse važnih načel. Čim trdnje se jih bo oprijela in jih skušala v globini izvesti, tem uspešneje bo njeno delo in tem močnejše bo narod čutil

samega sebe. Zato so ta načela tudi njena dolžnost, dolžnost do svojih smotrov in dolžnost do naroda.

Kmetško vseučilišče

Kakor gre pri nas majhen del naroda ki naj bo poznejša inteligenca — skozi gimnazije in vseučilišča — tako gre na Danskem večina »nižjega« ljudstva, posebnost kmečkega, skozi ljudske visoke šole. Ker se potom teh šol ljudstvo izobrazilo, postane enakovredno ostalim »višjim« stanovom. Zato je na Danskem svoboda in demokracija. Kajti samo pri izobraženem, kulturnem narodu je mogoča prava svoboda in demokracija. Demokracija in svoboda ni brez socialne pravilnosti in kulture!

In ravno te ljudske visoke šole, ki jih je ustanovil Grundtwig, so dvignile Dance, poleg seveda gospodarskih predpogojev ki so najvažnejši, na tako visoko stopinjo omike in blagostanja.

Seljaško vseučilišče (kmečko vseučilišče) v Zagrebu je edina ustanova pri nas, ki je urejena po danskem vzoru, toda prilagojena našim razmeram. Gospod profesor Jurij Turič, ki je ustvaril to šolo s pomočjo šole narodnega zdravilja, je na terenu v Danskem to šolo preštudiral.

Seljaško vseučilišče je izključeno za kmečkega človeka in jemlje samo kmečke ljudi ki ostanejo na posestvu. Upošteva se, da naši ljudje težko pohajajo v druge gospodarske, družbene in higijenske šole, zato se učijo tudi razna gospodarstva, poljedelske panoge, higijena in zadružništvo. Šola obstoja preko 10 let in se je zelo dobro obnesla. Dijake sprejema iz vseh delov države. Biti morajo najmanj 18 let stari — oženjeni ali fantje. Duševno in telesno morajo biti zdravi.

Kmečko vseučilišče traja za moške od polovice oktobra do polovice marca. Torej preko zime ko ima kmet največ časa. Dijaki stanujejo in se hranijo skupaj v internatu. Vso oskrbo za 5 mesecev imajo samo za 600 din, ki jih plačajo v 3 obrokih po 200 dinarjev. Vsak se mora prijaviti vsaj mesec dni naprej.

Učenje je svobodno in nepriljeno. Saj ne dajejo spričeval, da bi človek postal kakšen uradnik — birokrat... Kajti življenje bo dalo vsakemu najboljšo spričevalo!

Naloga šole je da vsak pridobljeno znanje širi in pomaga bližnjemu. Učijo se ti predmeti: jezikoslovje, zgodovina, družboslovje, gospodarska politika, pravo, fizika, kemija, higijena, veterina, botanika, živinoreja, sadjarstvo, vrtnarstvo itd. Dijaki si pregledajo razne tovarne, napredna gospodarstva, muzeje, galerije,

kinjo, gledališče itd.

Zenski tečaj traja 3 mesece; od 1. aprila do konca junija. Cela obskrba za 3 mesece stane 400 dinarjev. Učenka mora biti stara najmanj 16 let. Učenke delajo praktično v kuhinji, jedilni shrambi, pralnici, uče se šivati in tkati ter se uče razne predmete teoretično. Uče se kar je potrebno v gospodinjstvu in življenju napredni kmečki ženi!

Daljnje informacije (poizvedbe) se dobe na naslovu: Škola narodnog zdravilja. Seljačko vseučilišče Zagreb. Mirogojska 4. (Prijava poslati vsaj mesec dni pred šolo!)

Za spomenik igralki!

Nobena umetnost ni tako časovno in prostorno opredeljena kakor umetnost igralca. Zastor pade, v ušesih še zvenijo igralkine poslednje besede, pred očmi še lebdi njegov lik, kaka njegova izrazita kretnja, potem pa slika zbledi, beseda izzvani, drugi vtisi in druga čustva izpodrinejo igralkino ustvaritev, ki ostaja samo še spomin, ki tone v pozabljenje. V pozabljenju? Ali je mogoče igralkino umetno popolnoma pozabiti? Tudi, če nam je igralkin lik v umetniški res že povsem izginil iz spomina, kadakoli bomo segli v tihi uri po drami, ki smo jo videli, ali se ne bo pred našimi duševnimi očmi zopet pojavil igralkin lik? Morda še bolj jasno in določno, kakor spomin na katerokoli trajno umetnino, ki je vklesana v marmor ali pridržana na listu papirja. In, ali ne ostane tudi, če bi nam že vse te like težko in napeto življenje izbrisalo iz spomina to, kar nam je dala igralkina umetnina v tisti uri, ko smo se veselili in žalostili z njim, trajno v našem srcu.

Tudi, če je igralec že davno mrtev. — Deset let je že, od kar Berta Bukšek-Bregantova ne nastopa več. Pred desetimi leti je odigrala svojo zadnjo vlogo. In vendar se nam še danes ob njenem imenu vzbudi nešteto spominov. Hasanaginica, Majka Jugovičev, Pepina, Gospa Alvingova, Jokaste, Marija Stuart in nešteto drugih postav nam priplava pred oči. — Vsem tem postavam je znala vdihniti Bukšekova življenje. Ali ji nisimo za vse lepo, kar smo ob njeni umetnosti doživeli, dolžni hvale?

Prav je, da so njeni tovariši odločili, da ji postavijo dostojen spomenik. Kdo drugi bi ga bil zaslužil kakor igralka, katero lik tone v pozabljenje s smrtjo tistih, ki so jo videli?

Prispevke za spomenik sprejema mariborska sekcija Zdrženja gledaliških igralcev direktno, ali preko Posojilnice v Mariboru (čekovni račun 10.502).

Bil je učiteljski prosvetni tabor . . .

Pedagoška centrala je organizirala za vzgojitelje tečaj, ki ga je posetilo 170 učiteljev in učiteljic. Redno sta se udeleževala tečaja samo dva profesorja (gg. Mihajlovič iz Šabca in dr. Zgeč iz Celja), dva pa sta go obiskovala le od časa do časa. To dejstvo, da so namreč v celem samo štirje akademsko-pedagoško naboznaženi ljudje čutili potrebo, pogledati v »pedag. prosvetni kotlec«, je za naše razmere silno značilno, ker dokazuje, s kako veliko lžico je bila nagrabljena učenost, tako da je njena mera kar vrhana. Zato pa lahko opazimo nevezdržno stanje naše srednje šole, ki stoji radi sebe same in se noče ter ne more odreči svoji okostenosti, dočim napreduje istočasno ljudska šola z velikimi koraki po poti, ki jo utirajo sodobna načela in reformno delo!

V okviru tega naprednega pedagoškega dela se je vršil pretekli teden v Mariboru pedagoški tečaj, ki je bil namenjen vzgojiteljem ljudskošolske in srednješolske mladine. Da je temu tako, je dokazoval tudi program, ki je vseboval teme, obravnavajoče vprašanja vseh šolskih stopenj.

V prvem predavanju je obdelal dr. Zgeč raziskovanje otroka in razmer, v katerih otrok živi. To delo je za šolsko prakso danes nujno potrebno, kajti terja ga spoznanje, da so otrokove stalne in trenutne duševne in telesne zmožnosti odvisne od sredine, kjer otrok raste. Šele takrat, ko učitelj spozna, kakšne so materialne in kulturne razmere, ki pospešujejo ali zavirajo otrokov razvoj in, ko istočasno znanstveno preizkusi tudi inteligenčne zmožnosti otroka, je mogoče doseči primeren kontakt med vzgojiteljem in učencem. Edino takšno delo pa je seveda v skladu z zahtevo, da bodi šola življenje.

Pri spoznavanju dece se poslužuje učitelj tudi testiranja, ko s pomočjo testov — inteligenčnih vprašanj preizkuša višino otroške inteligence. V čem obstaja testiranje in kako naj bi se učitelj lotil tega znanstvenega in silno natančnega dela, to bi imela prikazati na tečaju s svojima re-

feratoma gg. dr. Šmid in dipl. prof. Zajc iz Ljubljane. Gospoda predavatelja pa sta se omejila zgolj na teoretiziranje, ki je imelo vodilno misel: Za slovensko revizijo ameriških Armeje Alfa testov potrebujemo rezultate nekaj tisoč preizkušenj. Učitelji naj bi nam zbrali material, ki bi ga mi znanstveno obdelali kot edini za to poklicani.

Učiteljski-tečajniki so razumeli ta klic, kajti sličnih je prišlo že nešteto. Izrekli so se proti diktatu od zgoraj, kajti iz lastne volje testira lepo število učiteljev že nekaj let s pomočjo dr. Stevanovičevih testov, prilagojenih srbski sredini, ki je naši mnogo bližja nego ameriška.

V zanimivem in od poslušalcev toplo sprejetem referatu je seznanil gosp. prof. Smasek učiteljsvo s stremljenji Gledališča mladega rodu, ki je bilo ustvarjeno v Mariboru in bo letos začelo s svojim delom. Gospod predavatelj je povdaril, da so prirejala sedanja oficalna gledališča mladinske predstave le bolj mimogrede, slučajnostno. Mladina je morala gledati konvencionalne dramatizacije pravljic, ki so življenjsko silno odmaknjene. Prava naloga mladinskega gledališča pa je, dati otroku priliko za intenzivno doživljanje sveta. Zato mora biti vsaka predstava — zgoščena slika sveta — takšna, da bo otrok ob njej nabiral novih sil, ki jih bo mogel v življenju s pridom izrabiti.

V pestrem programu tečaja je bilo tudi predavanje dr. Brumna, prof. iz Ljubljane, ki je prikazal svoje vtise v angleškem šolstvu. Ob tem referatu ni prišlo učiteljsvo na svoj račun, kajti nekatere ugotovitve, nametane predenj samo bežno, življenjsko neutemeljene, so pustile pogled o Angliji in njenem šolstvu še vedno meglen. Pač značilno, ko gre znanstvenik na študijsko potovanje in vidi samo zunanost!

O slovniskem in sploh o jezikovnem pouku sta govorila prof. gđc. Glinškova in gosp. Žerjav. V referatih obeh je zvenela osnovna misel, da je treba pokazati mladini življenjsko funkcijo jezika, v katerem se kaže preteklost in sedanost na-

roda. To razumevanje jezikovnega pouka se seveda popolnoma razlikuje od starega, ki je smatralo jezikovne zakonitosti kot nekaj statičnega, vsled česar so se trpala v otroke razna gola pravila, brez vsakršne zveze z življenjskimi, vsakdajšnjimi potrebami. Radi tega pa je bilo tudi nemogoče doseči to, da bi naša mladina začutila jezikovno poezijo.

V predavanju o nalogah ljudsko-šolskih učiteljev pri domači vzgoji je obdelal gosp. prof. Čopič iz Ljubljane žgoč problem sodelovanja šole in doma. Gospod predavatelj je povdaril, da je treba organizirati načrtno delo, ki naj poveže šolo in dom v skupnost, katera bo edina zmogla zboljšati vzgojne pogoje slovenske mladine. V tej smeri morajo nastati najtesnejši stiki med društvom šola in dom (centrala v Ljubljani), Pedagoško centralo, Učiteljskim pokretom in vsem učiteljstvom, ki je najbolj poklicano za pomočnika pri domači vzgoji.

Zanimivo vprašanje je obravnaval tudi gospod Vranc, ki se je pečal s problematiko učnega načrta. Povdaril je, da so doslej delali načrte samo teoretiki, predvsem profesorji in, da so bili vsled tega učni načrti v velikem navzkrižju z resničnimi potrebami šolstva. Sedanjí predlog za novi učni načrt so pomagali graditi tudi praktiki in je bil zato storjen velik korak naprej. Vprašanje je samo, kako dolgo se bo še valjal predlog po raznih miznicah preden bo zagledal beli dan, uradno potrjen.

Kako si naj učitelj zgradi učni načrt za svoj razred, o tem je razpravljala gosp. Kontler. Povdaril je, da mora voditi pri tem delu učitelja misel vodilja, da je šola socialna osnova, ki naj razvija vse sile učencev tako, da bodo pozneje lahko koristili narodni celoti.

Pregled učnih oblik je prikazal gosp. prof. Šilih, ki je dejal, da je potrebna za razvoj poedinca predvsem svoboda, brez katere ni mogoče vzgojiti moralnih ljudi. To potrjujejo prav zgovorno današnje razmere, ko morala ljudstva nevdružno pada. Posebno je potrebna svoboda za učitelja-vzgojitelja in človeka. Isto velja tudi za šolo na splošno, kajti edino svobodna šola, ki mora biti koš življenja, bo mogla vzgajati za življenje in ne za — šolo.

Pod pritiskom splošne vojne psihose je gospod predavatelj vzporedil pedagoško in vojaško strategijo, ob čemer se je precej časa pomudil. Zato si je nekdo med poslušalci zabeležil hudomušno, pa skoraj značilno opazko: Najnovejša pomožna znanost pedagogike — vojna strategija.

Zelo težko vprašanje je obdelal v zadnjem referatu gosp. Majhen, ki je razpravljajal o tihí zaposlitvi otrok. Postavil je osnovno načelo, da bodi tiha zaposlitev v novi šoli tista učna oblika, ki naj daje deci priliko za samostojno reševanje problemov, kar je seveda v popolnem nasprotju s stališčem stare šole, ki je upoštevala tiho delo zgolj kot način za izrabo časa.

S tem referatom je bil tečaj končan. Ob zaključku je učiteljstvo skupno ugotovilo, da je bilo število referatov preveliko, vsled česar so morali predavatelji hiteti in ni bilo časa za preporebne, stvar ne debate. Radi tega je bil soglasno sprejet predlog, da naj bo na prihodnjem tečaju obravnavana vaška šola kot celoten

problem. Takrat bodo na programu sledeče teme: Oris vasi s socialnega, ekonomskega, kulturnega in mladinoslovnega vidika. Razlike med šolami vaških, industrijskih in tipično mestnih krajev. Učne oblike v vaški šoli. Izraba šolskega vrta v sodobni šoli. Učiteljevo delo na vaški šoli.

Ali ni dovolj jasno, da je učiteljstvo realistično in, da noče a b s t r a k t n e g a teoretiziranja, ampak da hoče slišati teoretska razglabljanja o življenju vasi in o vaški šoli kot življenjskem problemu! To zdravo dejstvo nam dokazuje, da je učiteljstvo na pravi poti, kajti njegovo prizadevanje gre v to smer, da se praksa in teorija dopolnjujeta.

Odgovorg. Cvetku Zagorskemu

Vaše odprto pismo v 34. številki «Edinosti» me je po svojih trditvah zelo presenetilo. Zato mi dovolite nekaj ugotovitev ob Vašem članku.

1. Čudno se mi zdi, da kot pesnik niste odgovorili na epigrame z epigrami, kakor bi bilo pričakovati, ampak ste segli po obliki »odprtega pisma«. Marsikdo je že bil objekt tudi ostrejših epigramov, pa je odgovoril z istim sredstvom. Obenem bi Vas opozil na to, da epigrami kot literarna zvrst nikomur ne jemljejo ugleda in ne škodujejo in da so zato »odprta pisma« kot odgovor na epigrame neumestna.

2. Objavili ste, kdo stoji za šifro »B. C.«. Odgrinjanje šifre ali psevdonima brez avtorjevega pristanka se mi vobče zdi netaktno. Na tem nič ne izpremeni dejstvo, da je šlo v najimem primeru za šifro v humoristično-satiričnem listu. Napočna pa je Vaša trditev, da je šifra »B. C.« istovetna s psevdonimom »Bogoljub Čenča«.

3. Iz celote epigramov ste umetno iztrgali izraza »za goro« in »šušm-ar«, kakor da bi ta izraza bila bistvo mojih epigramov, kar nikakor nista, in ste to označili kot ceneno šalo. Obenem ste trdili, da nudi moje ime dovolj prilik za cenene in banalne šale. Zdi se mi, da ne razlikujete med besedno igro, ki sem jo uporabil kot sredstvo v epigramih, in med šalami na račun imena samega, ki so tudi po mojem mnenju banalne.

4. Epigrami so bili namenjeni posameznikom in to zgolj po onih plateh, proti katerim sem nameril ost v svojih epigramih. Zato je popolnoma zgrešeno, da smatrate epigrame za »zasmehovanje poštenih naporov mladih«. Popolnoma nepravilno je proglasiti epigrame, ki so bili namenjeni posameznikom, kot napad na mlado generacijo. Tudi se mi zdi upravičeno, da Vi govorite v imenu »nas« mladih. Verjemite mi, gospod Zagorski, da je razen Vas v Sloveniji mnogo mladih ljudi, »ki si trdo iščemo izraz in nove iskrenejšje in bolj resnične odnose do življenja« in da Vi zaradi tega, ker ste izdali zbirko »Bog umirac«, še niste upravičeni govoriti v imenu vseh mladih.

5. Smatram, da je Vaše »odprto pismo« bilo prva reakcija Vaše senzibilne narave, kajti prepričan sem, da Vi tega odprtega pisma ne bi napisali, če bi premislili, da epigrami, ki so že po svoji naravi ostrejši kakor stvarna sodba, niso nikaka resna kritika in da ga menda ni razumnega človeka, ki bi si ustvaril svojo sodbo o Vaših pesmih po epigramih.

Emil Smasek.

GOSPODARŠKE VESTI

* Nov plavž je začel obratovati v Capragu na Hrvaškem. Opremljen je popolnoma moderno in se da kuriti s koksom in z ogljem. Kapaciteta znaša približno 22 tisoč ton sirovega železa na leto. Jugoslavija ima sedaj štiri večje plavže, na Jesenicah, v Capragu, dva v Varešu in tri manjše.

* Hmeljska trgovina se vsled mednarodne napetosti kar noče razvijati. Zadnje dni so prodali nekaj stotov po 38. do 40 dinarjev za kilogram.

* Zunanja trgovina Jugoslavije je bila tudi v mesecu juliju t. l. nezadovoljliva. Izvoz je znašal 407.9 milijonov dinarjev (v istem mesecu lanskega leta 182.8 milijonov) in v juniju t. l. 432.5 (v lanskem juniju 372.5) milijonov dinarjev. Uvoz je istočasno znašal 433.8 (pred enim letom 403.2) in v juniju 428.3 (411.8) milijonov dinarjev. V juliju je bila tedaj naša zunanja trgovina za 25.9 milijonov dinarjev pasivna, dočim je bila v juniju še nekaj aktivna. V prvih sedmih mesecih t. l. je znašal izvoz skupno 2821.8 in uvoz 2961.7 milijonov dinarjev, tako da je bila zunanja trgovina v tem času za 139.9 milijonov dinarjev pasivna. V istem razdobju lanskega leta je bila trgovina pasivna za 378.5 milijonov, leta 1937. pa je bila za 505.8 milijonov dinarjev aktivna, dočim je bila v istem času 1936. zopet pasivna za 351.9 milijonov dinarjev.

* S hmeljem so začeli v Savinjski dolini že kupčevati, dasi obiranje še ni končano. Kakovost letošnjega pridelka je prav dobra, tako glede barve, kakor tudi glede kobil in arome. Večina doslej obrabnega blaga je gladko-zelene barve in je blago razmeroma težko. Iz prve roke so prodali že nekaj hmelja, prve dni po povprečno 35, sedaj pa že po 40 dinarjev za kilogram, vendar so to še poskusni kupi, več ali manj za vzorec. Letošnja letina bo vrgla kakih 18 tisoč stotov. Lanski pridelok je bil precej slabši in je vrgel 13.650 stotov.

* Sladkor se poceni, kakor objavlja finančno ministrstvo, s 1. septembrom t. l. za 50 par pri kilogramu. Finančni organi so dobili nalog, naj strogo pazijo na to, da se bo cena tudi res znižala za ta znesek. Sladkorja še vedno primanjkuje, dasi so ga trgovci nekaj že prejeli.

Dolar podlaga jugoslovanski valuti

Ker sta angleški funt in francoski frank zadnje dni na merodajnih borzih močno nazadovala, je Jugoslavija sedaj opustila funt kot podlago za našo valuto. Odslej se dinar opira na dolar, ki mu je določena uradna vrednost 55 dinarjev. Ker funt ni več vezan na dinar, je njegov tečaj takoj popustil in notira na naših borzah povprečno 235 dinarjev. Po tem tečaju kupuje in prodaja funte tudi Narodna banka.

Gospodarstvo

Letošnja sadna letina

Sadna letina je letos neenotna. Zlasti velja to za severno Slovenijo, kjer se pridobiva največ in najboljše sadje, v prvi vrsti jabolka, ki imajo tudi v inozemstvu najboljši sloves. So kraji, kjer so jabolka izvrstno obrodila, drugod pa je letina slabša ali celo zelo slaba. Zopet so kraji, kjer je dosti ranih jabolk, a precej manj bo poznega sadja. Drugod so posebno obrodile hruške in slive, tudi marelice je povprečno precej. Grozdje kaže dobro, ponekod naravnost izvrstno. Precej je letos kvarilo vreme, k je bilo spomladi zelo toplo in prav ugodno. V zgodnjem poletju pa je nastopila suša, vsled česar je mnogo sadja odpadlo. Na nekaterih krajih je bilo potem, ko se je pojavil dež, celo preveč moče in sadje gnije.

Izvoz se je še precej dobro začel, toda kmalu je zastal, v prvi vrsti v Nemčijo. Za to državo, ki vedno jemlje zelo mnogo našega sadja, je bila določena prevzemna cena za jabolka na 20 mark za 100 kilogramov franko nemška meja.

Določenih pa je bilo te 500.000 mark, kar odgovarja 250 vagonom. Vsled izredno toplega vremena pa je bilo v južnih delih države sadje prej zrelo kot pri nas, vsled česar se je izvažalo večinoma sadje iz drugih pokrajin. Ko so bila naša rana jabolka godna za izvoz, je šel kontingent že h kraju, tako da smo poslali v Nemčijo jedva dobrih sto vagonov. Zadnje dni je baje Nemčija dovolila zopet 500.000 mark. Jabolka je torej Nemčija prevzela po 2.90 dnarjev za kilogram. Izvozniki dobe še premijo po 25 par za kilogram. Jabolka

pa se plačujejo kmetom le po 90 par do 1.25 dinarjev, kar je vsekakor premalo. Sedaj nameravajo cene za jabolka, namenjena v Nemčijo, znižati na 15 mark za stot, kar pomeni, ako se obstini, zopet udarec za našega kmeta.

Mnogo nemških izvoznikov je kupovalo naša jabolka po ovinkih in znatno ceneje. S Češko-Moravsko namreč ne veljajo kontingenti in tudi cene niso določene. Za to ponujajo ti trgovci nizke cene in naš kmet jih mora sprejeti, ali pa mu ostane sadje doma. Nemški uvozniki pa prevzemajo blago od češko-moravskih, seveda po nizkih nakupnih cenah. Storili se bodo koraki, da se to izigravanje določb prepreči. Skrbeli bodo na merodajnih mestih za to, da tudi Češko-Moravska določi kontingent za jabolka in da se določijo prevzemne cene za naše blago.

Te dni je bila v Mariboru konferenca zastopnikov kmetijske in trgavske zbornice, izvoznikov, kmetov in nekaterih drugih činiteljev, ki so zainteresirani na izvozu sadja. Kmetje so se po svojih zastopnikih pritoževali nad nizkimi nakupnimi cenami za jabolka, izvozniki pa so pojasnjevali, zakaj so te cene tako nizke. Stališče obeh strani je upravičeno, vsaj do gotove mere. Vsekakor pa bi, kakor se je videlo iz debate, trgovci lahko dovoljevali kmetom nekoliko boljše cene. — Pozvali bodo bansko upravo, naj stori vse, da se prepreči izkoriščanje kmetov s strani prekupčevalcev, posebno takih, ki niso od stroke in šušmarijo v škodo producenta.

„Molitev gozdov“

Pred tedni — ko sem potoval po hrvaškem Primorju — so vzbudili mojo pozornost lični lekaki, ki so izobešeni v vseh javnih lokalih in na katerih je natisnjena takozvana — molitev gozdov.

Z lepimi, malone pesniškimi besedami pozivajo ti lepiki prebivalstvo hrv. Primorja, naj po nepotrebnem ne uničuje gozdov, niti posameznega drevja, kajti že slednje je za gole kraške obmorske predele neprecenljive vrednosti.

Pri tem sem se spomnil tozadevnih razmer na Slovenskem. Koliko lepih gozdov je bilo že pri nas naravnost uničenih! Koliko nezasajenih goličav in posek je že zavezalo na slovenski zemlji! Že res, mi glede gozdov ne trpimo tolikšnega »pomankljanja« kot bratje iz hrv. Primorja. Toda tudi za nas je gozd velike važnosti (naravna pregraja vetrovju, vodam itd.), in če se bo z nesmiselnim in neumestnim izsekavanjem nadaljevalo, ne bo to samo v škodo obrazu slovenske zemlje — postavljeni bomo pred druga, nič bolj prijetna dejstva in okoliščine.

Zato je potrebno, da se oblastva pri nas za stvar še v večji meri pobrigajo; prav tako mi sami!

Tudi mi prisluhnimo »molitvi gozdov«!

O pozabljeni šentviški konjereji

Na šentviškem polju v šmarskem okraju je nekaj konjereja zelo uspevala. Bila je na višini muropoljske in jo je celo prekašala. Kupčija s konji je cvetela dolga leta in prebivalstvo je le od tega živelo. Šentviški konjski sejmi so v dobrem spominu še živčih konjskih trgovcev iz onih časov.

Vse vasi od St. Vida pri Grobelnem do Šmarja pri Jelšah in še dalje so še danes precej trdne. Kmetijski domovi so lepi in vzorno urejeni, kar je posledica nekdanj visoko razvite konjereje. Še sedaj se poznajo dobri sadovi konjske trgovine.

Nekaj let sem je šentviška konjereja zapadla v mrtvilo. Trgovina s konji ni več tako razvita, dasi so tamkajšnji konji še danes na visoki stopnji. Konjereja nima pravega vodstva in tudi zanimanje za trgovino je upadlo. Vendar pa ni vzrokov za to. Še vedno so dani vsi pogoji za dobro in donosno konjerejo, samo najti se morajo ljudje, ki bodo znali pravilno ceniti pomen te važne gospodarske panoge. Zato je banovina v prvi vrsti poklicana, da poživi šentviško konjerejo, od katere bo imela korist vsa prostrana pokrajina.

Slivnica — drugi Zalec

Malo se sliši o slivniškem hmelju. V Slivnici pri Mariboru in v bližnji Hotinji vasi je sajenje hmelja zelo razvito. Pred leti se je priselila v Slivnico ugledna Savinjska in se tam omožila. Ni mogla pozabiti prostranih hmeljskih nasadov, ob katerih je preživela svojo mladost. Zato je že kar prvo leto po svojem prihodu zasadila polje s hmeljem. Hmelj je bogato obrodil. To so

videli tudi sosedje in so še sami začeli s hmeljem. Sedaj pa se peča že mnogo slivniških posestnikov z »zelenim zlatom.« In ni jim žal. Sredi vasi stoji tudi velika sušilnica hmelja, ki je last priseljene Savinjske in ponos celega kraja. Zato ni nič čudnega, če imenujejo Slivnico dravopoljski Zalec. — ak.

Razstava bele ga goveda v Slovenski Bistrici

Zivinorejsko selekcijsko društvo v Slovenski Bistrici priredi na dan male go-spojnice, to je 8. septembra letos, enodnevno razstavo mlade živine bele barve, na sejmišču v Slovenski Bistrici za celi slovenjebistriški okraj.

Na razstavo dopuščene živati so: 1. vsa mladina rodovniškega porekla, dokler se ista vodi v seznamu mlade živine.

2. Vse telice do starosti dveh let, biti pa morajo bele ali pšenične barve, imeti pa morajo rumene parklje roge in smrček.

Razstavljalci morajo za razstavo sposobne živati prijaviti najpozneje do 5. septembra selekcijskemu društvu v Slovenski Bistrici.

Zivali pa morajo biti postavljene na mestno sejmišče v Slovenski Bistrici na dan razstave najpozneje do 7.30 ure.

Razstava bo trajala od 8. do 14. ure. Spored bo sledeči:

Ob 8. uri ugotovitev dogona.

Ob 9. uri otvoritev razstave in pozdravni nagovori.

Ob 10. uri pričetek dela ocenjevalne komisije.

Ob 12. uri pričetek izplačila nagrad in delitev priznanj in diplom.

Prizadete občine in posestniki vabljene na obilno udeležbo in odlično sodelovanje.

Cas je kratek! — Pokažimo pa, da je časa dovolj, kjer volje ne manjka!

Odbor.

Izseljenci se vračajo

Niso še potekli štirje meseci, kar so se poslovili od doma moške in ženske in odšli v tujino, v katero so stavili toliko, da jim ni bila mar domača gruda, niti mati in oče, ki bo odslej moral garati in delati na polju. Sleherni je mislil, da bo imel v tujini to, kar mu domovina ne more nuditi. Toda zelo se je prevaril. Odsel je in po dolgi vožnji prispel v tujino, kjer ga je pa čakalo bridko razočaranje. Šele tam je spoznal, da je življenje v tujini vse težje kot doma in da je kruh, ki zraste na tuji zemlji, grenkejši od onega, ki zraste na rodni zemlji. Takrat je spoznal, da ni v tujini tako, kakor so mu pripovedovali takrat, ko se je poslavljajal od domače hiše. Imel sem priliko govoriti s temi ljudmi, ki so se veselili src vračali po trimesečnem delu na svoje domove. Zanimivo je bilo njihovo pripovedovanje, trdo in žalostno njihovo življenje v tujini, vendar so pa bili veseli, saj so po dolgih mesecih zopet stali na domačih tleh, ki jih ne zapustijo nikoli več. Kljub temu, da so se vsi pred mano trdno zakleli, da ne bodo šli nikoli več v tujino, sem prepričan, da jih bo drugo leto ista sila in želja po kruhu, zopet gnala daleč preko meje v tujino, dasiravno so letos okusili vse težkoče naporega dela na tuji zemlji.

Naša mladina

Za zdravo mladino

Pri letošnjih naborih v nekem polindustrialnem kraju, se je zagledal predsednik komisije, polkovnik v dolgo vrsto fantov, in zmajal z glavjo. »Slabi vojaki« boste, je dejal. »Sama ozka prsa... E, seveda, vi ste deca svetovne vojne, krize, tovarn in bajt. Slabo hranjeni, stanovanja so nartpana, vajenci morajo delati kot težaki, brezposelne pa demoralizira brezdelje... Za dobro vojsko je treba zdrave mladine. Mladino bi bilo treba socialno zaščititi. E, mi to vidimo, toda politika...«

Polkovnik je dobro videl. Gledal je vrsto mladih nabornikov seveda kot vojak in ocenjeval fante kot bodoče vojake. — Njemu je bilo do zdrave in močne mladine zato, da bi imel zdrave in čvrste vojake. Tudi mi hočemo zdravo in odporno mladino, čeprav pri tem ne mislimo toliko na vojsko, temveč hočemo pač zdrave, močne in vedre ljudi, ki bodo mogli nositi bremena in dolžnosti, ki jim jih nalaga človeška družba kot svojim članom.

V teh svetovnih pretresih ne sme stopiti mladina na stran, češ, zdaj se rešujejo

večja vprašanja. Baš ta čas terjaja, da mladina enako povzdigne svoj glas, da zahteva za sebe, kar ji po pravici gre. Ko stoji svet na prelomu, se moramo zavedati, da bo predvsem mladina nosila težo prihodnjih desetletij. Da bo to mogla, zato je nam do zdrave, odporne mladine.

Mlade generacije slovenskega naroda čakajo odgovorne in lepe naloge. Popravile bodo politične grehe naših prvkov, in edino mladina z novo miselnostjo, s sodobnim, novim pojmovanjem pravice in morale bo mogla zgraditi svet socialne in narodne enakopravnosti. Mladina bo tudi nosila vso težo žrtve, ki so potrebne za doseg tega sveta.

V tej zavesti se zbira danes delavska, kmetska in dijaška mladina v mladinska gibanja. Tem mladinskim gibanjem daje naš čas pravico do vse svobode, ki jo taka gibanja potrebujejo, da razvijejo vso svojo aktivnost in se uveljavijo v življenju kot močan faktor, kot glasnik ne le mladinskih, temveč tudi vsenarodnih, človeških pravic.

Dopiši „Edinosti“

V Halozah se kaže dobra letina

Namenil sem se v naše vinorodne Haloze, da si jih ogledam sedaj, ko se bliža jesenski čas — čas, ko dozoreva sadje, grozdje in drugi poljski pridelki.

Folja kažejo zelo dobro, razen krompirja, ki, kakor pripovedujejo posestniki tamošnjih krajev, vsled zadnjega deževja gnije. Sadna letina bo pa zelo dobra. Drevesa jablan kažejo tako lep donos, da vejevje dreves klone proti zemlji od teže sadu. Posebno polne so slive, ki kažejo donos, ki ga že dolga leta niso. Kmetje računajo, da bodo to leto prodali žganje v večji množini, saj ga že več let niso mogli. Zelo lepo kaže tudi vinska trta. Viničarji so celo po dvakrat na dan v vinogradih in opazujejo, kako lepo grozdje dozoreva, a zraven računajo, koliko sto litrov bo zlate kapljice. Tu in tam sem celo opazil, da je prvo grozdje že dozorelo in ga že nosijo na trg.

Kljub temu pa, da sem si ogledal naše rodne Haloze in njih dobro letino, sem videl tudi njih prežalostno življenje. Hiše so zelo revne in otroci oblečeni zelo slabo. Dozdevalo se mi je, kakor da so Haloze kraj, za katerega se nihče ne zmeni, a priznati sem moral, da je obisk v te kraje zelo lep in zanimiv, kljub temu, da se ti nudijo žalostni prizori.

Konrad Ogrinc

Maribor

Pretekli teden se je mestni svet mariborski po polletnih počitnicah zopet sestel k seji, da reši nekaj nujnih zadev. Predvsem je privolil, da se ustanovi družba z omejeno zavezo, ki bo prevzela od Mestne hranilnice premogovnik-Peklenica, ki ga je pred meseci ugodno kupila na dražbi. K družbi pristopijo tudi Mestna podjetja z enim milijonom dinarjev.

Kakor znano, so na ozemlju, ki spada k premogovniku, našli že pred več leti nafto. Petrolejsko polje se razteza iz Medmurja pod Muro na sosednjo Madžarsko, kjer kmalu onstran reke že dolgo vrtajo v zemljo in pridobivajo sedaj skoraj 50 vagonov kamnega olja dnevno. Pokrajini se obeta lepa bodočnost, ko bodo enkrat začeli smotrno in z modernimi stroji pridobivati nafto na tem ozemlju.

Pred nekaj meseci je občina kupila sprednji del tekstilne tvornice Zelenka & Co., na Tržaški cesti pod ugodnimi pogoji. Sedaj bodo bivšo predilnico preuredili v garažo za mestni avtomobilni promet in zgradili pisarne in delavnico za popravilo vozil. Vsi gradbeni stroški bodo znašali približno poldrug milijon dinarjev.

Po računskem zaključku za leta 1937/38 je imela občina nad 1.300.000 dinarjev več dohodkov, kot je bilo preračunano. Čisto premoženje občine znaša okrog 57 milijonov dinarjev. Premoženje je obremenjeno približno do polovice z raznimi dolgoti, ki jih je občina najela tekom let, deloma še pred vojno, za zgraditev raznih mestnih podjetij, zgradb itd.

Stroški za temeljito regulacijo Drave bodo znašali nekaj nad 13 milijonov dinarjev. Reko bodo regulirali tudi skozi Maribor v daljavi približno 2 1/2 kilometrov. Za dobo petih let bo tudi mesto prispevalo k stroškom nekaj nad 8.000 dinarjev letno.

Trg svobode bodo v kratkem regulirali. Stroški bodo znašali 750.000 do 850.000 dinarjev. Na trgu bodo postavili spomenik kralju Aleksandru, ki mu bo tvoril arhitektonsko in monumentalno ozadje mariborski grad, ki ga sedaj prenavljajo in popravljajo tudi v notranjščini. V gradu bodo poleg muzeja namestili sedaj tudi banovinski arhiv.

Razpravljali so tudi o novem tržnem redu, ki je zlasti važen za naše podeželsko prebivalstvo, ki vozi svoje sadeže v Maribor na trg. Končno veljavno bodo sklepali o pravilniku na prihodnji seji mestnega sveta.

Sv. Ana v Slov. gor.

Obmejni narodno-gasilski tabor. Priprave za to prireditev, ki se bo vršila v nedeljo dne 10. septembra t. l., so že v teku. Svoje sodelovanje so obljubile vse v okraju obstoječe organizacije. Tako, da bo prireditev globok izraz naše narodne povezanosti. Prireditev bo potekala po sledečem dnevnem redu:

1. Na predvečer kres z ognjemtom.
2. Zjutraj ob 5. uri budnica po trgu.
3. Ob 8. uri sprejem tovariških gasilskih čet.
4. Ob pol 9. uri sprejem odličnikov in pregled častne čete.
5. Ob pol 10. uri sv. maša, ki se bere za pokojne gasilce.
6. Ob 11. uri se začne narodno zborovanje na trgu. Proslava 20-letnice Kraljevine Jugoslavije, na kateri govorijo: načelnik Gasilske zveze Franc Snoj, podstarešina Gasilske zajednice Dravske banovine Pogačnik, dekan Fran. Sal. Gomilšek, narodni poslanec g. Jože Spindler in še drugi.
7. Ob 12. uri slavnostni banket.
8. Ob 3. uri popoldne blagoslovitev in položitev temeljnega kamna za nov gasilski dom.
9. Defile pred odličniki.
10. Ob 4. uri pričetek velike gasilske tombole s krasnimi dobitki, kakor: Motorno kolo, moško in žensko kolo, vreča moke, meter drv, blago za moško in žen-

ske obleko, postelja, boks koža itd. Dobitki so velike vrednosti.

11. Po tomboli se vrši velika vrtna veselica s prosto zabavo. Izvrstna vina in jedila po zelo nizkih cenah preskrbljena. Vse tov. gasilske čete, kulturne, prosvetne in narodno-obrambne organizacije vabimo, da se polnoštevilno udeležijo te, za našo mejo tako važne prireditve in pokažejo s tem korenito strpnost v boju za dobro narodno in državno stvar.

Potreba občinske tehtnice. V mnogih primerih se ponašamo, da smo v marsičem napredni, a kljub doslednosti in močnosti krajevnih faktorjev še nimamo prepotrebne občinske tehtnice. Mislimo, da bi bilo umešno in potrebno, da se v centru tako obširne občine namesti prepotrebna tehtnica, da ne bo treba prodajalcem in kupovalcem živine goniti jo tehtati v oddaljene sosednje občine. Apeliramo na krajevne merodajne faktore, da prične o stvari razmišljati.

Murska Sobota

Zabja razstava. Pred dnevi je bila odprta v Stari kavarni senzacionalna zabja razstava, znana že iz »Mariborskega tedna«. Preparirane žabe, ki jih je baje ti-soč, prikazujejo najrazličnejše prizore iz življenja; pozornost je zbujala predvsem ogromna preparirana želva. — Pripomniti je treba, da so napisali nad posameznimi prizori še vedno pisani v »zabjem jeziku«, o katerem je bilo toliko govora po časopisju.

Na zadnji občinski seji je občinski odbor razpravljal o podelitvi stavbišča državnemu erarju za gradnjo žandarmerijske kasarne. Občina bo — po sklepu občinske seje — v ta namen odstopila dve, tri stavbni parceli, vendar s pridržkom, da preide zemljišče zopet v last občine, če se z gradnjo kasarne ne bo pričelo v teku dveh let.

Gasilci, ki vsled obilice letošnjih prireditev in »Prekmurskega tedna« ne bodo priredili svojo tradicionalno plesno prireditev, so izdali na prebivalstvo okoli, v katerem ga po tej poti prosijo, za denarne podpore. Večina denarnih sredstev se bo namreč uporabila za gradnjo modernega gasilskega doma, ki ga Sobota tako pogreša.

Sezoni se vračajo. Prejšnji teden je nenadoma prispel v Soboto cel transport sezonskih delavcev iz Francije. Njihov ne pričakovani povratek ni po njihovi želji, temveč v zvezi z napetim mednarodnim položajem.

Grajski kino bo v začetku tega meseca vrtel krasen češki film »Pastorka«.

Hoče

Veliko sokolsko slavlje v Hočah! Marljivo in napredno Sokolsko društvo v Hočah je priredilo v nedeljo 27. avgusta svoj javni telovadni nastop, ki ga je obiskalo toliko pripadnikov Sokolstva iz raznih okoliških društev, kot se jih nikdo ni nadejal, posebno radi tega, ker vreme ni bilo naklonjeno. Ob 3. uri se je pričel telovadni nastop, ki je uspel zelo lepo. Vaje vseh oddelkov so bile izvajane tako strumno, da si se ob pogledu na dolge vrste moral vzradostiti. A nad vse zanimive so bile točke na orodju, ki so med gledalci vzbujale splošno pozornost. Publika je telovadecem navdušeno ploskala. Po končanem nastopu je bila velika vrtna veselica, ki je skupno z nastopom društvo gmotno lepo podprla.

Pragersko

Pragerski čebelarji imajo slab donos. Po pripovedovanju čebelarjev iz Pragerskega in okolice, bo to leto zelo slab donos medu. Čebelarji trdijo, da je krivo slabo vreme, vsled česar čebele niso mogle na pašo. K temu je treba pridati, da je na Pragerskem nekaj posestnikov, ki so zelo navdušeni za čebelarstvo. Njih čebelnjaki so v zelo lepem redu. Upajmo, da se bo čebelarska panoga v nekaj letih na Pragerskem še bolj upeljala.

Hmeljarji se vračajo. Po pragerski postaji se zopet sliši veselo prepevanje obrabceval hmelja, ki se vračajo iz »hmeljske sezone« na svoje domove. Pripovedovali so, da jih je pri obiranju zelo oviralo slabo vreme, a tudi hmelj je zelo droben. Vidi se, da hmeljarji to leto ne bodo imeli tistega dobička, kot so ga pričakovali.

Prosvetno društvo v Račah. Prosvetno društvo v Račah pri Pragerskem vprižori v soboto zvečer in v nedeljo popoldan v prostorih grajskega parka Jurčičevo igro »Deseti brat« Za prireditev vlada v Račah in okolici veliko zanimanje.

Gornja Radgona

Kolesarski zlet. Prejšnjo nedeljo je priredila mariborska sokolska župa kolesarski zlet v Gor. Radgoni. Na ta kolesarski zlet so prišli sokolski kolesarji iz Maribora, Ljutomera, Prekmurja ter različnih drugih edinic. Po nagovoru gornjeradgonskega staroste in župnega načelnika so se podali kolesarji v povorki peš skozi mesto (kateroga prebivalstvo jim je živahno vzklikalo) na pokopališče, kjer so se poklonili na grobu junaških padlih radgonskih žrtev in Maistrovih borcev.

Pripadniki mariborske sokolske župe so se torej tega dne spomnili severne slo-

Itektualna mladina brez kulturnih društev

Avtoritarni režimi naše polpretekle dobe menda niso storili večjega greha nad bodočnostjo našega naroda z ničemer kot s tem, da so tako brutalno zaprli vsako tudi še tako nedolžno kulturno izživljanje napredne in svobodomiselnne mladine. Ni so se zadovoljili s tem, da so srednješolskim odvzeli kulturna društva, temveč so ukiniteli prosvetna društva celo akademikom, kateri so se vedno — še v nam Slovencem sovražnih predvojnih režimih — ponašali s svojo svobodo. Naša mladina je morala večkrat z globoko žalostjo v srečo gledati, kako so ji ljudje iz lastnega naroda, skušali onemogočiti vsako delo. Intelektualna generacija, ki je doraščala in se razvijala v teh letih, se bo pač vedno z zagrenjenostjo spominjala vseh onih, ki so jo v imenu lažnega jugoslovenskega nacionalizma pustili v popolni duhovni temi.

Pustimo obtožbe — zgodovina bo sama obsodila vse one, ki so soodgovorni za tako »vzgojo« današnje mlade generacije — ter skušajmo popraviti, kar se je v preteklosti zagrešilo. Slovenska na-

predna mladina je že ponovno izjavila, da si želi konstruktivnega sodelovanja s hrvatsko in srbsko mladino, kakor tudi z mladino vseh narodov, toda na bazi ravnopravnosti in svobode, da teži za tvornim delom za napredek in prosep našega naroda. Pa ne samo, da je naša mladina to izjavila, temveč je vedno in še prav posebno v zadnjem letu pokazala vprav uspešno delo med narodom. Mladina ne vidi torej razloga, zakaj bi se jo v tem njenem plemenitem delu oviralo, da celo preganjalo.

Zato in pa z ozirom na spremenjene prilike vsa slovenska mladina upa in trdno veruje, da je sedaj ne bodo več ovirali v njenem delovanju, ampak da jo bodo v njenem želji po kulturnem napredku z vsemi močmi podprli. Narodna sramota je, da baš intelektualna mladina nima kulturnih društev. Zato mladinci na delo, da bodo zopet zrastle naša kulturna društva! Le v njih bomo našli ono izobrazbo, ki nam jo šola dati ne more in ki nas bo osposobila za pravilno in uspešno delo med narodom. Ra.

Iz zveze kmetskih fantov in deklet

PUCONCI.

Pretekto nedeljo je priredilo tukajšnje Društvo kmetskih fantov in deklet veliko tekmo koscev, s katero v zvezi je bilo tudi veličastno kmetsko-mladinsko zborovanje, na katerem so govorili predsednik Flisar, delegat Zveze okr. pripr. Kovač ter drugi. Fornirala se je tudi veličastna povorka, ki je štela okrog 1000 udeležencev. — Prvo nagrado v tekmi koscev, ki ji je sledila dobro obiskana prosta zabava, je odnesel tov. Savel iz Puconcev.

Tako slednja kakor tudi vse druge tovrstne prireditve kažejo, da je kmetsko-mladinsko gibanje v Prekmurju v največjem razmahu.

SV. URBAN PRI PTUJU.

Tradicionalno kmetsko slavlje v Sv. Urbanu pri Ptju. Društvo kmetskih fantov in deklet je priredilo v nedeljo 27. avgusta v Sv. Urbanu pri Ptju tradicionalno »kmetsko slavlje« z zelo pestrim sporedom. Popoldne je bila povorka, ki se je vila skozi vas. Videti je bilo, da je za to slavlje vladalo veliko zanimanje, saj je bilo v povorki več sto ljudi. Zanimiva je bila tekma koscev, kar je prisostvojoče občinstvo zelo zanimalo. Po končani tekmi koscev je bila velika kotesarska dirka. Priznati se mora, da je prireditev uspela zelo lepo in treba je priznati hvalebo onim, ki so jo organizirali. Obisk je bil zelo dober, kljub temu, da je malo motilo deževno vreme.

NOVO MESTO.

Okrožje kmetskih fantov in deklet priredi v nedeljo, dne 3. septembra v Novem mestu velik kmetski praznik, ki naj bo simbol letošnjih prireditev dolenskih Društev kmetskih fantov in deklet. Popoldne se zbere v Kandiji pri Windischerju spreved kmetske mladine, okrašenih voz, kolesarjev, kmetske konjenice in naraščaja in odide ob 2. uri popoldne skozi Novo mesto na prireditveni prostor g. Ivana Osolnika, kjer se bo vršila tekma klepačev in feric. Pred tekmo se bo vršilo kmetsko mladinsko zborovanje, na katerem bodo govorili predstavniki kmetsko-mladinskega gibanja. Po končani tekmi se bo vršila domača kmetska zabava. Igra priznana novomeška godba na pihala. Dolenjci!

Udeležite se velikega kmetskega praznika polnoštevilno in se pridružite zmagoviti kmetsko-mladinski armadi. Le vkup, le vkup, uboga gmajna!

ADRIJANCI.

Veličini kmetskega dela bo posvečen naš kmetski praznik Društva kmetskih fantov in deklet, ki se vrši v nedeljo 3. septembra. Kmetska mladina iz okolice nastopi na tekmi koscev. Pred tekmo se vrši kmetsko-mladinsko zborovanje, nato pa prosta kmetska zabava. V slogi in delu vstajamo!

VOGLJE.

Društvo kmetskih fantov in deklet priredi v nedeljo 3. septembra tekmo koscev za prvenstvo okolice. Pred pričetkom tekme ob 2. uri popoldne se zbere kmetska mladina v povorko koscev, in grablje, konjenikov in okrašenih skupin; nato odhod z gosti na tekmovališče, kjer se bo vršilo kmetsko-mladinsko zborovanje, na katerem bo govoril delegat Zveze kmetskih fantov in deklet in ljubljanskega Okrožja kmetskih fantov in deklet. Po tekmi se bo pričela ob zvokih priznane domače godbe prijetna zabava. Kmetska mladina iz St. Jurja Vas vabi in kliče na svojo prireditev!

SV. JURIJ OB JUZ. ŽEL.

V nedeljo dne 3. septembra priredi tukajšnje Društvo kmetskih fantov in deklet tekmo koscev, kmetsko mladinsko zborovanje in domačo kmetsko zabavo. Kmetska mladina iz St. Jurja Vas vabi, da se udeležite njene prireditve, ki je posvečena časti in veličini kmetskega dela!

POZORI!

Naročniki iz Maribora in okolice lahko poravnajo naročnino o s b r o pri upravi v Mariborski tiskarni

Tabele za izračunavanje obrambnega davka so že izšle in se dobe v Mariborski tiskarni!

venske meje v obmejni Gor. Radgoni. Zeleti bi bilo, da bi v času, ki ga preživljamo, postali taki obiski pogosti.

Ptuj

Suša na Ptujem polju. Dočim se je koruza po obilnem deževju v preteklih dneh že precej popravila, je sočivje, zlasti fižol, po dolgotrajni suši popolnoma uničeno. Velik del prebivalstva se s skrbjo ozira v bodočnost.

V Ptuj se krompir težko proda. Krompir je v ptujski okolici vsled suše slabo obradil, pa tudi miši so mu prizadejale mnogo škode. Poleg tega se pa krompir zelo težko proda, posebno v Ptuj. Kmetje so s tem zelo prizadeti, ker je pač prodani krompir za nje edini dohodek.

Otvoritev »Pivkovega sokolskega doma« v Markovcih pri Ptuj bo v nedeljo 3. septembra. Sokolska četa bo imela ta dan tudi svoj veliki telovadni nastop. Po nastopu bo pa lukarska zabava z zelo pestrim sporedom.

Velika Nedelja

Trgovišče: Dan za dnevom se vedno bolj oglašajo klopotci z bližnjih hribov. Kako prijazno jih je poslušati ob lahkem vetriču, saj oni so tisti, ki nas spremljajo vsak dan bliže k zorenju sladkega grozdja. Prihodnji mesec je najbolj odločen za kvaliteto vinskega pridelka. Do sedaj se nam obeta srednje dobra vinska letna. Posode so itak prazne, ker je lanski pridelok docela izčrpan. Kako skromno nujno pomoč še lahko dobiš v naših »pušankih«, ako te prevzame tista šmarnična žerjaka. — V naši širši okolici se je začela potreba po ustanovitvi selekcijskega društva za pingavsko govedo. Tu imamo sicer nekaj plemenskih bikov, ki so s pomočjo subvencije kupljeni od drugod. Zeleti bi bilo, da se na prihodnjem plemenskem sejmju kupi nekaj čistokrvnih telic, ker le na ta način bi se začela v našem kraju prava napredna živinoreja. Kaj pomaga, ako plemeniš izbranega samca z »bušo«.

kar mu je pač prišlo pod roke. Najraje ruske klasičke. Ko je nekoliko dorastel, je sledil svojemu očetu v fabriko in v rudnik, dokler se ni radi tega, ker ni pozdravil policijskega komisarja, kakor je bilo ukazano, zameril oblastem, posebno prizadetemu uradniku in Vorošilov je moral zopet na pot. Ta dogodek je bil zanj odločilen. Prišel je iskati stike s tkv. »ilegalci« in iz Vorošilova je postal navdušen, skrajno fanatičen marksist. Dopi-soval si je z revolucionarji, tudi z Gorkim, ter se ves posvetil revolucionarnemu delu. Kot revolucionar je delal v različnih ruskih fabrikah, med drugimi v tovarni za lokomotive v Lugansku. Leta 1905 so ga poslali na kongres stranke v Londonu, kjer se je seznanil z Leninom. Po njegovem povratku so ga zaprli in pregnali v pregnanstvo, kjer se je seznanil s svojo poznejšo ženo, medicinko Davidovo. Revolucija 1917. ga je zatekla kot kvalificiranega delavca v Petrogradu. Tej revoluciji se je pridružil že prvi dan (v vojsko kot redov). Boril se je največ proti Nemcem pred Harkovim, potem proti Denjkinu pri Caricinu (skupno s Stalinom) in organiziral povsod revolucionarne armade. V Novosibirsku prvo boljševiško konjenico, ki jo je prevzel sedanji komandant sovjetske konjenice Budjoni.

V vojni komisarijat je prišel potem, ko ga je moral Trockij 6. novembra 1925. zapustiti. 10 let nato je bil imenovan za prvega maršala sovjetske republike. Kot komisar za vojaške zadeve, ki je že 13 let na svoje mestu, je pač eden najstarejših, oz. najstalnejših vojnih ministrov v Evropi. Časopisje sodi, da je pri prebivalstvu precej priljubljen, čeprav le prav redko nastopa v javnosti.

Zgodovina Gdanska v nekoliko vrsticah

Nastanek Gdanska je zavil v pradavninsko temo. Gotovo je le to, da so ga ustanovili Kašubi, slovansko pleme, ki je živel ob ustju Visle. Dočim so prišli Pomorjanci pod oblast nemškega viteškega reda, menihov, ki so bolj cenili meč kakor križ, in se ponemčili, so Kašubi ohranili slovansko govornico. Nesreča za Gdansk je bila, da je radi izredno ugodne lege v tem mestecu trgovina izredno dobro cvetela. Kajti to blagostanje Gdanska je privabilo nemški viteški red, da mesto, ki je bilo že 300 let krščansko, na novo pokristjani. To se je zgodilo leta 1309. A že 1450. so poklicali meščani mesta Gdanska Poljake na pomoč proti svojim pokristjanjevalcem. Pač zato, ker so sodili, da bodo lahko pod poljskim varstvom lažje trgovali, saj je bil Gdansk več ali manj že takrat navezan in odvisen od prebivalstva ob Visli, ki je bilo tedaj kakor danes vseskozi slovansko. In res so prišli 1454. pod poljski protektorat. Tako je ostalo 300 let. Leta 1772., ob prvi delitvi Poljske, je Gdansk prišel pod prusko oblast. Najpreje je bilo videti, da bodo tudi Prusi cenili neodvisnost Gdanska, toda kmalu so se razlike z drugimi pruskimi mesti povsem zabrisale. Šele Napoleon je obnovil samostojnost Gdanska. Po Napoleonovem koncu pa je prišel Gdansk zopet pod nemško oblast, kjer je ostal do Versailskega miru.

Zgodovina Gdanska nam torej kaže, da je bil Gdansk že davno predmet boja med Slovani in Nemci.

Živilske karte v Nemčiji

V Nemčiji so uvedli režim živilskih kart. Odslej se bodo mogla dobiti pri trgovcih živila, pa tudi perilo in obteke

ter drugi predmeti le na posebne nakaznice.

Na osebo se bo dobilo na teden: 235 g mesa ali mesnih izdelkov, 280 g sladkorja, 110 g marmelade ali 55 g sladkorja, 150 g zdroba, kaše ali podobnih živil, 360 g kave ali kavnih nadomestil, 5 g čaja, 500 g mila v kosih ali prahu, 100 g drugih pralnih sredstev, dnevno pa po 60 g mase, masti ali olja in 20 cl mleka. — Za otroke so predvideni dodatki.

Posebni razglesi po listih in v radiju dokazujejo modrost te uredbe, ki onemogoča nerednosti v prehrani prebivalstva in je v primeri s Poljsko sploh znamenje izrednega blagostanja in urejenosti razmer.

Novi ministri po političnem prepričanju in poklicu

JRZ pripadajo ministrski predsednik Cvetković in 4 ministri (Jevrem Tomić, Džafer Kulemović — naslednik Spaha, Nikola Beslić in dr. Miha Krek). HSS pripadajo predsednik dr. Maček in 4 ministri (dr. Šutej, dr. Andres, dr. Torbar in dr. Smoljan). SDS (Samostojni demokratski stranki, ki je v koaliciji s HSS) pa pripada dr. Budisavljević. Radikala sta dr. Lazar Marković in dr. Maksimović. Čubrilović pa je zemljoradnik. Ostali ministri so kot strokovnjaki politično neopredeljeni.

Po rodu je 11 Srbov, 5 Hrvatov, 1 musliman in 1 Slovenec. Po pokrajinah, kjer so rojeni, jih je 7 iz Srbije, 1 iz Vojvodine, 3 iz Bosne, 1 iz Hercegovine, 5 iz Hrvatske in 1 iz Slovenije.

Izmed 18 ministrov, ki jih šteje nova vlada jih je 15 pravnikov (veči del odvetniki, 1 univerzitetni profesor, 1 upravni uradnik), 1 inženjer, 1 zdravnik in 1 general. Tako poklicno homogene vlade Jugoslavija še ni imela.

Obseg Banovine Hrvatske

Po statistiki iz leta 1931. bo banovina Hrvatska imela 4.423.000 prebivalcev, izmed katerih je 75% katolikov, 20% pravoslavni, 4% muslimanov, 0,5% evangeličanov in 0,5% židov. Ker ima vsa država 15.500.000 prebivalcev, odpade torej na Hrvatsko 28,6% prebivalcev. Ozemlje banovine Hrvatske bo obsegalo 66.323 km², t. j. 26,6% vsega državnega ozemlja. V Banovini Hrvatski bo 3.216.000 Hrvatov, med katerimi je vračunanih 164.000 muslimanov, nadalje 886.000 Srbov, ali 20% ter 321.000 pripadnikov ostalih narodnosti ali 7%.

FILM

»Priznanja nacističnega vohuna« je film, radi katerega je prišlo do diplomatskih protestov, ki pa niso niti v Združenih državah, niti v Angliji dosegli prepovedi. — »Diktator« je film, ki ga vrti Charlie Caplin. Tudi tu so bili protesti brez uspeha.

»To pri nas ne bi bilo mogoče« je film, ki ga je pričela vrteti Metro-Goldwyn-Mayer po znamenitem romanu Sinclairja Lewisa. Glavno vlogo bi moral igrati Lyonel Barrymore. Toda snemanje tega filma so še pred koncem kljub ogromnemu zanimanju občinstva prekinili. Sodijo, da iz strahu pred morebitnim bojkotom v srednje evropskih državah.

- Poljska vlada je dobila od Francije novo posojilo 430 milijonov frankov za nakup vojnega materiala.
- Grčija, Poletina in kolonija Kenya so prepovedale izvoz živil.

V Parizu pred prodajalno časopisov

Zanimivo štivo

Vorošilov

Ime Vorošilov se je posebno v zadnjem času vedno česče pojavljalo. Saj je bil Vorošilov tisti, ki je vodil sovjetsko-angleško-francoska vojaška pogajanja. On je bil tisti, ki je izjavil, da so pogajanja radi nepremostljivih zaprek brez-

predmetna (in to ne radi nemško-ruske pogodbe, ampak zato, ker so zavezniki zahtevali od Rusije pomoč Poljski, ne da bi smele ruske čete stopiti na poljsko ozemlje, čeprav Rusija nima skupnih mej s »silami, ki bi utegnile napasti Poljsko«). O Vorošilu so bile v evropskem časopisju sodbe kajpada hudo različne. Eni so sodili, da ni daleč dan, ko bo Vorošilov s svojimi zvestimi četami zasedel Moskvo in pognal Stalina ter postal sam diktator nove nacionalne Rusije, drugi zopet so to možnost izključevali ter trdili, da se Stalin prav za prav drži samo še s Vorošilovjevo pomočjo. Takih in podobnih senzacionalnih vesti o Vorošilovu je bilo po časopisju nešteto, nihče pa se ni skušal vsaj nekoliko približati osebnosti človeka, ki mu je dana oblast čez baje najmočnejšo, vsekakor pa najštevilnejšo vojsko na svetu (tako vsaj sodijo i Nemci i Francozi z Angleži vred).

Današnji najvišji zapovednik sovjetske vojske, maršal Kliment Jefremovič Vorošilov, se je rodil 23. januarja 1881. v vasi Verhnoje v bivši Jekaterinoslavski guberniji kot sin progovnega paznika Jefrema in njegove žene Ane. Toda oče Jefrem nikakor ni bil vse življenje paznik, ampak ga je njegova nemirna kri in želja po zaslužku gnala po svetu. Razen 25 let, ki jih je služil carju kot vojak, je bil dolga leta rudar. Ko ni bilo več kruha doma, sta šla 5-letni Klim in njegova starejša sestra po svetu služiti kruh. V šolo je hodil le 3 leta... Sam pravi, da je bral v svojem prostem času,

Pisma iz Poljske

III.

Bil sem gost velike ženske organizacije za vojaško pripravo žen: Prispodoblenie Wojskowo kobiet (P. W. K.) Z dvema komandantkama v uniformi in enim dodanim poročnikom poljske vojske smo obiskali nekaj vasi in prisostvovali sestankom te organizacije. Organizacija je pod vojaško kontrolo in razširjena po vsej Poljski. Ni skoro poljske vasi, kjer ne bi bilo podružnice P. W. K.

Cilj organizacije je, da pripravi poljske žene, da bodo zavzele mesta moških, ko bodo oni mobilizirani in potrebni na fronti. Takrat se bo žena morala brigati tudi za gospodarstvo, delati v tovarnah in na mestih, ki jih je prej zavzemal moški, morala bo voditi pošto, razne pisarne in zamenjati moškega tudi v vojaški administraciji. Poljska bo na ta način mogla mobilizirati in v vojaškem smislu koristno uporabiti vse sposobno moško prebivalstvo. Fronta proti agresivnemu sosedu bo zelo dolga...

Ze sedaj imajo predavanja o vlogi in

važnosti žene v vojni, ki je Poljska ne želi, ki pa bo, kakor kaže prej ali slej izbruhnila. Prirejajo se tečaji o zaščiti pred strupenimi plini, žene se vadijo v gašenju požara. Formirajo se ženske požarne brambe. Po nekaj žena iz vsake vasi obiskuje posebne tečaje za prvo pomoč, nego bolnikov in ostalo, kar je v zvezi z obrambo prebivalstva pred nalezljivimi boleznimi... Vojna nebo lahko. Ze sedaj so se nekolikokrat začele širiti neke nevarne bolezni domačih živali.

Sestanki, pri katerih sem bil, so bil prirejani v šolskih ali občinskih prostorih. V malo večjih vaseh se jih je udeležilo po 200—300 žena z rutami na glavah. Se dele so in poslušale, spraševale, ploskale. Bile so matere, dekleta... To so znane šlezjske kmetice, ki se jim je treba zahvaliti, da so očuvale poljski jezik in narodnost pred šeststoletnim navalom. Oču-

vale so slovanski značaj Šlaska (Šlezije), ki ga bodo spet branile mogoče pred zadnjim navalom. Vasi so čisto poljske, čim se malo oddaljši od mesta. Mesta so včasih podlegla in se grmanizirala, ali šlezjska vas se ni.

Vasi, ki smo jih obšli, so na sami meji. Na njihovem terenu se gradijo utrdbe, ki so za sedaj še ograjene z visoko leseno ograjo. Oficir je govoril o vojaških tajnostih, o načinih vohunstva, o važnosti na oko čisto neznačnih vesti za sovražnike. Podal je tudi konkretne primere. Poslušale so ga z največjo pozornostjo. Prepričan sem, da po nekaj takih predavanjih tuji vohuni ne bodo tako lahko prišli do informacij, četudi najneznačajnejših.

Komandantka, visoko mlado dekle, je govorila o manevru sosedov, ki gredo za tem, da se napravi panika in pri narodu ubije vera v denar. Nekaj časa se je čutilo veliko pomanjkanje srebrnega drobiža. Položaj se je sedaj popravil. Po raznih mestih Poljske so zaprli nemške banke, ki so vso razpoložljivo gotovino imele v srebrnem drobižu. Neka banka v Katowicah je imela v drobižu 3 milijone zlotov (okoli 30 milijonov dinarjev). De-

nar so vzeli in banko zaprli.

Povedali so jim, kdo sem in odkod, in v neki vasi sem moral tudi sam govoriti. Govoril sem o naši vasi, o njenem boju in skupnem sosedu.

Tako iz dneva v dan po celi Poljski hodijo po vaseh članice P. W. K. in organizirajo, dajejo navodila, prirejajo tečaje. Ves narod se je dvignil, in sosed se ne bo boril samo z vojsko, ampak s celokupnim prebivalstvom.

Izvežbane članice P. W. K. imajo puške in strelivo, ki ga shranjujejo doma na stanovanjih. Ravno tako imajo tudi odlično izvežbani in organizirani člani O. B. doma. Iznemadenje je nemogoče, kajti 10 minut po danem signalu bodo marširali iz zavzemali položaje uniformirani člani O. B. in P. W. K. Žene bodo šle v boj samo v primeru skrajne potrebe. Sicer so se pa Poljakinje v poljski zgodovini borile ramo ob rami z moškimi. V Krakovu so 6. avgusta na zborovanju legionarjev in vstašev marširale skupno z možmi tudi žene, ki so z orožjem v roki branile svobodo Poljske in dvigale upore v Šleziji, Poznanju in drugod. L. Jože

**ELITNA
KONFEKCIJA**

MASTEK MARIBOR

*Za dame in gospode
prinaša vedno namoveiše*

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

**VODILNO TISKARSKO PODJETJE SEVERNE SLOVENIJE
POSTREŽEMO HITRO, DOBRO IN PO NIZKIH CENAH
TELEFON 25-67, 25-68, 25-69**

MARIBOR
KOPALIŠKA ULICA 6

TISKARNA
LITOGRAFIJA
OFFSETTISK
KAMNOTISK
BAKROTISK
ANILINSKI TISK
KNJIGOVEZNICA
KARTONAŽA
PLAKATIRANJE

Za ženo in dom

Enostavne obleke ostajajo dolgo moderne

Pri današnji, naglo se izpreminjajoči modi mora biti ženska zelo previdna, ker sicer se ji lahko zgodi, da postane kljub temu, da si da krojiti obleke po najnovejši modi, vendarle nemoderna. Ta, takozvana najnovejša moda pride v poštev samo za one ženske, ki razpolagajo z večjimi vsotami denarja in ki si lahko privoščijo in omisljijo vsak mesec vsaj eno, če ne več oblek. One ženske, ki si pa kupujejo le redko nove obleke, morajo biti pri izbiri kroja zelo previdne. Nikakor naj si ne izberejo kroja, ki je označen kot zadnja novost. Te zadnje novosti so navadno jako svojevrstne in v oči padajoče ter navadno tako nenadoma izginejo iz modnega površa, kakor so prišle. Kam hočeš potem s takšno obleko, ki se ji jasno vidi, da pripada neki bivši, preživeti modi? A denarne razmere ti ne dopuščajo, da bi zavrgla in si kupila zopet drugo.

Ostanimo zatorej raje v neklih zmernih mejah. Prilprosta, a okusna in iz dobrega blaga prikrojena obleka, brez raznih trenutno modernih posebnosti, bo ostala mogoče dalje časa moderna in prikupna. Kdor jo bo prvič videl, bo celo mislil, da je bila narejena včeraj, ako ni na njej izrazitih znakov neke mode, ki je naglo izginita. Pametna ženska bo torej s tremi ali štirimi finimi in okusnimi, toda preprostim oblekami opravila prav toliko, kakor katere druga s polno omaro manj vrednih cunj, krojenih po trenutnih modah, ki se niso obnesle.

Čiščenje volnenih oblek brez stroškov

Na deželi, kjer gospodar od časa do časa zakolje kakšno žival, si lahko pridobi gospodinja brezplačno sredstvo za čiščenje volnenih oblek. Živalski žolč previdno odstrani in ga izlije v steklenico, ki jo dobro zamaši. Ob vsakem klanju naredi istotako. S tem nabranim žolcem lahko temeljito očistiš umazane volnene obleke in kožuhe.

Postopek je enostaven. Vzemimo eno količino vode in jo prilijemo žolcu. V skledi žolč z roko dobro raztopi, da se speni. Razen tega si pripravi skledo z mrzlo vodo in skledo s precej toplo vodo. Volnene obleke najprej temeljito izkrtičaj, da kolikor mogoče odstraniš prah. Nato dobro izperi precej ostro krtičaj, pomakaj jo v mešanico žolča in vode ter krtičaj obleko. Vedno, predno ponovno namočiš krtičaj v žolč, jo izplakni v mrzli vodi, od časa do časa pa jo izperi v topli vodi. Na ta način ostane žolč dolgo čist in ga lahko večkrat uporabljaš.

Niti bencin, niti katero drugo sredstvo volnenih oblek ne očisti tako temeljito, kakor žolč. Posebno je pa važno to, da ne pušča na blagu nikakršnih sledov, do čim jih bencin pusti. Celotne volnene obleke lahko čistimo z žolcem, in vendar ne bomo imeli na njih nikakršnih rumenkastih madežev.

Raznovrstna uporaba olja

Olje, pa naj bo bučno, olivno ali katero drugo, ki ga uporabljamo pri kuhi, ima raznovrstno uporabo. Pri bolečinah v ušesu, se je izkazalo kot izvrstno zdravilo. Ako kanemo par kapljic toplega, a nikakor vročega, olja v boleče uho in uho zamašimo z vato, bo bolečina kmalu prenehala. Pomaga pa tudi pri vnetju grla, katero je posledica prehlada. Nekdo drugi naj bolniku po kapljicah zlije v grlo žličko toplega olja. Bol-

nik nagne glavo nazaj in odpre usta ter počaka, da bo vsa količina olja v grlu, šele potem ga z enim požirkom požre. Seveda ne sme biti olja več, kakor kvečjemu za eno čajno žličko. Prevelika količina olja bi se lahko bolniku zagabila in bi potem bruhal.

Protij pekočim bolečinam pri opeklinah, je olje najboljšo sredstvo, in pogosto prepreči nastanek neprijetnih in nezaželenih mehurjev, posebno če opekline namažemo takoj.

Najbolj dobrodošlo bo pa olje onim, ki se vsakih par dni mučijo z obrezovanjem kože okoli nohtov, posebno še, če so nespretne in se porežejo. Če kanemo dnevno na noht kapljico olja, jo razmazemo in porinemo kožico s primernim predmetom nazaj, bo rastla kožica tako počasi in tako lepo enakomerno, da bo lahko sčasoma to neprijetno rezanje sploh izostalo.

Močno sonce škoduje perutnini

Ob vročih dneh, ko vsakdo išče senco in hlad, radi pozabimo na živino. Najbolj je izpostavljena soncu perutnina, ki preživi ves dan na prostem. Navadno so na dvorišču, kjer je malo ali pa nič senca, ali pa v zagrajenem pašniku, kjer se navadno pasejo tudi svinje — baš radi tega in sadnega drevja, da ne bi svinje sadja požrle. Edina senca, ki jo kokoši navadno najdejo je ona, ki jo daje hiša ali hlev, vendar se te sence kokoši nerade poslužujejo, ker jim je ljubša senca, ki jo dajejo drevesa ali vsaj plotovi, ne pa zid. Zato se tam, kjer bližnja okolica hiše ni posajena z drevjem, kokoši ob sončnih dneh zelo mučijo in mnogokrat pobegnejo v kokošnjak. Ker je pa svež zrak in dnevna hrana za kokoši velike važnosti, posebno še za jajčarice, je jasno, da pričnemo nazadovati.

Potrrebno je torej, da se pri hiši, kjer se hočejo vzgojiti res lepe kokoši, uredi primeren kokošji pašnik. Za ta pašnik izberemo košček zemlje in ga zasadiamo. Jako priporočljiva so murvina drevesa, ki dajejo kokošim obenem hrano, ker plodovi zelo radi odpadajo, gospodinji pa ne nudijo posebne koristi. Umni perutinarji pa so dognali, da je jako dobro, če posadijo kokošji pašnik s posončnicami ali pa koruzo, ki je pa seveda namenjena res kokošim. V takšnem gozdiču najdejo kokoši zaželjeno senco, pozneje pa tudi hrano. Ako jim postavimo v to njihovo kraljestvo še koritce z vsak dan svežo vodo, bomo svojega uspeha v kurjerstvu lahko veselili.

KUHINJA

Smetanova juha. V lonec deni 2 1/2 l vode, osoli jo, prideni lovorjev list, in malo kumne. Ko zavre, dodaj 1/2 kisle smetane, v katero vmešaj malo kisa in 3 žlice moke. Ko je dobro prevrela, jo daj s praženimi žemljami na mizo ali pa napravi sirove štrukteljčke, ki jih zakuhaj v juhi ter pusti vreti 7—10 minut.

Močnikova juha. Napravi močnik iz 1 jajca, 1 žlice vode in pičlo 1/2 l moke ter ga polovico zakuhaj v 2 1/2 l slane in vrele vode; drugo polovico spraji v presnem maslu in prideni nekoliko čebule. Ko je rumeno, deni v juho, da se malo vre, potem je gotova.

Riževa juha. Zakuhaj v 3 l slane in vrele vode 1/2 l riža. V kozico deni 2 žlici masla ali masti, prideni 2 žlici moke, malo drobnno zrezane čebule in zelcnega petršilja. Ko je sveftlorumeno, zalij z riževjo juho, razmešaj, da je gladko ter vlij v riž. To naj vre kake pol ure. Ali pa deni v kozico žlico masti in žlico presnega masla, ko je vroče, prideni 1/2 l opraznega riža, premešaj in zalij z zelenjavno juho, pusti vreti še pol ure ter daj z nastrganim parmezanom ali domačim sirom na mizo.

Mali oglasi

**beseda 0-55 din,
dopisovanje po
1-50 din; inse-
ratni davek do
40 besed 1- din,
nad 40 besed
2- din. Za šifri-
rana pisma se
plača 10- din.
Za odgovor
je priložiti 3-
din v znamkah**

Oglasi v „Edinosti“ posredujejo med mestom in deželo

Spinačna klobasa. Naredi 4 ali 5 jajčnih krp. Skuhaj v slani vodi 2 pesti špinace, potem jo odcedi, ožmi in drobno zreži; prideni ji dve žlici kisle smetane, malo soli, popra, 1 jajce, malo fino zrezanega petršilja in česna, vse dobro zmešaj, namaži s tem enakomerno jajčne krpe, zavij vsako posebej ter položi v namazano kozico drugo poleg druge; povrh deni 2 žlici kisle smetane pa postavi v pečico. Ko so klobase pečene, jih naloži okrog mesa na krožnik.

Breskov liker. 1/2 kg mehkih breskev zmekaj, dodaj tri stolčena jedra, prelji z 1 osminko litra čistega alkohola ter daj vso zmes v velik kozarec za vlaganje. Na osminko litra vode prekuhaj 30 dkg sladkorja in ga mrzlega prilij k breskvam. Vse skupaj pusti po možnosti 1—2 meseca na soncu. Nato liker preceđi, vlij v steklenice in shrani.

Polnjene paprike. 10—16 zelenih paprik lepo operi, izreži pečlje, odstrani semenje ter jih popari z vrelo vodo. Medtem duši na vodi ali juhi skodelico riža, primešaj 30 dkg na mesnem stroju zmletega svinjskega mesa in nekoliko soli. To zmes nadevaj v paprike in jih nato zloži v posodo, pomazano s svinjsko mastjo. Postavi paprike v pečico, kjer se naj počasi dušijo. Ko se paprike zmehčajo, jih polij s paradižnikovo omako.

Paradižnikova omaka. 6—7 opranih in razlomljenih paradižnikov skuhaj do mehkega skupaj z nekoliko čebule in zelenega petršilja. Iz 3 dkg masti in 4 dkg moke napravi svetlo prežganje. To prežganje polij s kuhanimi paradižniki. Če je omaka pregosta, prilij vode ali juhe. Dodaj po potrebi sladkorja in kisa ter pred serviranjem omako pretlači skozi fino sito.

Vlaganje paradižnikov. Lepe, srednje velike paradižnike očisti, operi in položi na sito, da se odcedi in posuše. Medtem skuhaj 1/2 l kisa in 1/2 l vode ter nekoliko zrn popra. Paradižnike vlož v veliko steklenico in jih polij z ohlajenim kisom, da stoji kis čez paradižnike. Na vrh vlij tanko plast olja, da se paradižniki ne pokvarijo. Da se še bolj gotovo drži, lahko dodaš tudi nekoliko gorčičnih zrn. Tako vložene paradižnike lahko uporabljaš kakor sveže.

Fižol v stročju s smetano zabeljen. Skuhaj stročni fižol, odcedi ga ter deni v skledo. Deni v kozico žlice masti ali presnega masla; ko je vroče, prideni drobno zrezanega zelcnega petršilja in pol žlice moke, par žlic kisle smetane, par žlice juhe ali vode od fižola. Ko zavre, vlij na fižol in ga postavi na mizo.

Čokoladna krema. Zavri 10 dkg čokolade v 1/2 l sladkega mleka in medtem mešaj, da se čokolada razpušči. Posebej pa mešaj 4 rumenjake in 9 dkg sladkorja; ko dobro naraste, prilij čokolado, postavi na ogenj v vrelo vodo in še mešaj, da se zgosti. Potem preceđi in primešaj še 1—1 1/2 dkg želatine, raztopljene v 1 osminki litra mlačnega mleka in takoj še sneg, narejen iz 1 osminke litra kavne smetane in 5 dkg sladkorja z vaniljo. Deni v model, ki si ga splahnila z vodo in postavi na led, da se strdi.

Jabolčna pena. Mešaj dve žlici marelične marmelade, 14 dkg sladkorja, žlico ruma, 1 kg pečenih, pretlačenih in ohlajenih jabolč.

Potem prideni še sneg 4 beljakov in z metlico tolči, da se prav dobro zgosti. Deni v skledo in postavi za 1/4 ure na hladno da se zgosti. Ko potrebuješ, daj s piškoti ali cuki kami na mizo.

Praktični nasveti

Vaze za cvetlice se ne prevržejo, če jim daš na dno nekaj drobnega peska ali kamenčkov.

Molji v pohištvu. Pohištvo najprej pokrij s kako debelo odejo in položi potem pod vsak komad razgreto opeko, polito s toplim kisom. Sopara, ki nastane, uniči molje.

Barvasto perilo peri v vodi, ki je pomešana s kisom. Opranje ovij v krpe in iztisni vodo, da se barve ne prelivajo. Ko se osuši, ga zlikaj z neprevročim likalnikom.

Trdo vodo za pranje omeččaš, če čaši vode dodaš dve žlici glicerina, to dobro premešaj in prilijš vodi za pranje.

Radio dobi močnejši ton na ta način: Anodno baterijo postavi vsako dva do tri dni na sonce ali jo pa segrej na peči; taka okrepitev koristi, če paziš, pet do šest mesecev.

Od orehovega soka umazane roke očistiš, če namočiš mlade orehove lupine v vodi in si z njo, ko se okisa, umiješ roke.

Kako osvežiš sir? Star, ozziroma osušen sir položi za nekaj dni v dobro, gosto kislino mleko. Sir postane zopet svež in dobi dober okus.

Kurje oči. Strok čebule drži v vodi 4 ure, potem ga olušči, prilipi tanko rezino na dotični prst in ga povij s platnenim ovitkom. To delaj vsak dan, dokler se kurje oko ne potegne toliko navzven, da ga s prsti lahko izpuliš.

Mala Nedelja

Vsakoletna velika sokolska tombola bo v nedeljo 3. septembra ob 3. uri ob vsakem vremenu. 520 dobitkov v skupni vrednosti 12.000 din. Ljudska veselica.

Prošnja zaupnikom

V prvi polovici maja smo poslali zaupnikom okrožnico — tisto rumeno tiškovino — s prošnjo za sodelovanje po določenem načrtu in z določenimi, kar mogoče ugodnimi pogoji za tako sodelovanje.

Hvaležni smo zaupnikom, ki so kaj kmalu ustregli naši prošnji. Prosimo jih, da naj blagovolijo podpirati našo skupno pošteno stvar tudi za naprej z enako in po možnosti še večjo vnemo!

Druge zaupnike, ki se še niso odzvali naši prošnji, pa ponovno vliudno prosimo, da naj izvolijo to čim prej pristopiti, odnosno pridobiti za to in nam sporočiti kako drugo ugodno osebo iz domačega kraja, ki bi mogla in hotela na naproseni način sodelovati!

Maribor, Kopalška ulica
UPRAVA »EDINOSTI«